

Foia enciclopedică literară lunară.

ADMINISTRAȚIUNEA
ȘOIMUȘ (POSTA: NAGY-SAJÓ).

ABONAMENTUL:
PE AN 3 FL. (7.50 FRANCI).

REDAȚIUNEA:
RETTEG (RETEAG).

Un bob de rouă.

*Pe frunța unei lăcrămiore,
De vânturi legănată blând,
Zăresc în faptul dimineții
Un bob de rouă tremurând.*

*El oglindesce tainic ceriul
Albastru, nesfârșit, senin —
Și oglindând imensitatea
El de mândrie pare plin.*

*Dar etă sorele pe boltă
S'aprinde falnic radios —
Și bobul cu brilant dispare
In spațiul cald și luminos*

*Un bob de rouă e și omul,
In nestatornicul său mers
Pe-un bulgăr de pământ — în gându-i
Resfrânge 'ntregul univers*

*Și parcă sufletul î-l umple
Mândria unui semi-deu
Când simte lumea prea îngustă
Ca să-i încapă geniul său.*

*Dar ca și-un bob plăpând de rouă
Il pasce firul scurtei vieți —
El piere după ce trăesce,
Dór spațiul unei dimineți.*

După „Convorbiri literare“ Cesar I. Vêrgolică.

Josif Sterca Șuluțiu de Cărpiniș.

Nobila familie română a Șuluțescilor a dat nemului nostru câțiva fii iluștri, între cari fără îndoială — stéua cea mai luminosă a fost bunul metropolit Alexandru, pe care îl cunosc iubii cetitori din broșura a 8-a a Revistei Ilustrate.

Metropolitul Alexandru a avut un frate dulce de mamă și de tată, cu numele Ioan, de care au rămas doi fii nobili, despre care vom vorbi îndată.

Până nu vorbi despre fii lui, se cunoștem cât de cât pe bunul lor părinte și cunoscându-l, vom recunoște că-i dreptă dicala: „*Póma nu cade departe de pom*“ și „*Din vultur — vultur nasce*“ „*Din stejar — stejar resare*“

Ioan Sterca Șuluțiu de Cărpiniș ces. reg. controlor la spantul cameral regesc din Abrud-sat, fratele metropolitului Alexandru, descendent dintr'o vechie familie nobilă patrialchală, una dintre acele puține familii nobile, care deși au fost în funcțiuni publice, au rămas cu trup cu suflet români adevărați. S'a născut în anul 1796 și a murit în anul 1858. La anul 1848 a fost proclamat în unanimitate Tribun ad honores cu rang de major peste acel ținut, unde el funcționase un lung șir de ani ca funcționar cameral. Semn învederat despre popularitatea dînsului, căci în acel timp poporul și resbuna ori ce nedreptate suferită din partea superiorilor.

Peste acest ținut funcționase și tata dînsului, în secolul trecut, până la mórtea sa (veđi Abrud în Enciclopedie). Casa lui Ion Șuluțiu a fost la anul 1848 asilul mai multor exilați din România, anume Alexandru Golescu a stat la casa dînsului până la intrarea Muscalilor în Ardél, atunci s'a refugiat la Paris. Casa lui a fost centrul de întrunire al tuturor fruntașilor din munții apusenii. El a fost sufletul operațiunilor militare, el singur avea dintre toți fruntașii acelor munți cunoștințe militare fiind el în tinerețe oficer în armata regulată, și ca atare a făcut campania în contra lui Napoleon cel mare. Sfatul lui îl cerea Jancu la tóte întreprinderile sale. Toți prefectii și tribunii îl tractau cu stimă și respect, de aceea dice un cetățean maghiar din Abrud, Rákosy, în *Közérdek* Nrul 46 și urm. 1891: »Șuluțiu a fost în revoluție unul dintre cei mai cu influință, *mânile lui lucrau prototindenea, numai nu pe față*. El a inventat legendarele tunuri de lemn, fără de care Români nu s'ar fi putut apăra în contra armatei maghiare. Comandantele fortăreței din Alba-Iulia corespundea cu el și la adresa lui trimitea munițiune pentru Români. Dînsul a instalat pe banii sei spitale în casele țeranilor, unde se curau cei răniți, în răsboiu el îngrijea de înființarea grânelor pentru casuri de nevoie. În 6 Mai 1849 cel dintâiu pe care a pus Hatvany mâna a fost Ioan Șuluțiu, care împreună cu întreaga sa familie au fost arestați și păziți de 10 husari; apoi jefuiți în modul cel mai barbar; ér când a fugit Hatvany a luat cu sine ca prizoneri întreaga familie, care ca prin minune a scăpat de perire. Cu tóte aceste, acele familii unguresci, mai multe sute la număr, mai ales femei și copii, cari au scăpat de lancea »Moșilor«, familiei Șuluțiu au de a-și mulțami viața, anume lui: Ioan Șuluțiu, Simeon Șuluțiu și protopresbiterului Tobias, a cărui preotésă era sora lui Simeon Șuluțiu.

Ioan Șuluțiu s'a distins prin un zel asemenea zelului fratelui seu, al metropolitului, pentru tóte întreprinderile românesci, și a stat în mare vađa înaintea Românilor. A fost unul dintre cei mai zeloși spriginitori la înființarea »Gazetei Transilvaniei« despre cari Barițiu în numărul festiv al Gazetei dice că: »Nu au pregetat a sta de vorbă cu mica noastră redacțiune.« Ér, în volumul 2. a istoriei sale Barițiu, vorbind despre funcționari, făcând alusiune la Șuluțiu, dice: »Rari nantes in curgite vasto«. Și-a apêrat națiunea și patria, cu sabia și cu condeiul; merită deci ca numele dînsului se fie însemnat cu onóre în posteritate.

După revoluțiunea anului 1848 Români, cari au absolvat școlele, mai ales acei puținii, cari erau deja în funcțiuni, erau fórte căutați; se scie că până la anul 1848, numai nobilul putea fi funcționar. Șuluțiu însă dela Nemți n'a vrut sè priméscă nici un favor, nici o funcțiune, deși a fost de repetite ori îmbiat, i-a desprețuit pentru condamnabila lor îngratitudine. Un fiu al dînsului, Iosif, se află în viață, consilier de tribunal regesc, în pensiune în Sibiiu.

Celalalt fiu, Dionisie, mort în 17/6 1897, în Turda ca jude de tribunal în pens. Tóte foile române din Ardél și multe din România au descris cu multă laudă viața lui Dionisiu, a acestui brav fiu al nemului românesc, care în 1848/9 a organizat garda națională română din Abrud și Abrudsat, a cărei căpitan și comandant a fost, apoi a pus'o la dispoziția lui Jancu; garda, care precum dice Jancu în raportul seu, i-a făcut mari servii în bătălie; ér la mórtea sa și-a dăruit tótă averea (20.000 fl.) națiunei.

Vorba Românului: »Din stejar stejar resare, vulturul vulture nasce« se potrivește la acesta familie nobilă.

Am đis că un fiu al neuitatului Ioan Șuluțiu este în viață, acesta este mult meritatul nostru fruntaș domnul Iosif Șterca Șuluțiu, consilier la tribunalul reg. în pensiune. Pe d-sa cuvine-se sèl cunoșcă tot Românul adevărat; drept aceea cu multă plăcere-i alăturăm aci portretul și-i facem o scurtută schiță biografică, că a-i face adevărata biografă, însemnéză a scrie istoria noastră pe timp de 1/2 secul, lucru acesta, care-l vor face alții, care sunt chemați.

Iosif Sterca Șuluțiu de Cărpiniș s'a născut în Cămpeni, unul din cele trei opide ale munților apusenii ai Ardélului, în 10 Septembrie 1827, va se dică acum e de 71 ani.

Studiile elementare le-a învățat în Abrud, gimnasiul inferior în Zlagna, cel superior în Cluj, ér drepturile la Murăș-Oșorheiu, unde a practisat apoi la tabla regescă, după datina de atunci. De aci s'a dus apoi la Pesta ca se studieze tehnica. Aci l'a surprins primăvera anului 1848, când fulgerul revoluțiunei franceze a sfărmat lanțurile sclăviei și a proclamat drepturile omului. Tiner cu simțeminte ardětore, dînsul a întâmpinat cu însuflețire și bucurie mișcările revoluționare din 3/15 Martie 1848 în

Pesta, cari scriseră pe steagul lor reforme moderne și liberale; ba a luat însuși parte la enunțarea acelor, dimpreună cu tinerimea maghiară. După multe scrisori din partea părinților sei, se întórse acasă în Abrud, unde făcu cunoștință cu mulți tineri refugiați în ospitala casă a părinților sei și strinse legătură de prietinie cu vechii prietini din copilărie, între cari era și Avram Jancu, cel mai vítéz din tinerii aceluși timp, a cărui scumpă amintire o păstrează până ađi și despre care mai târđiu a publicat mai multe amintiri atât de interesante și prețioase, ér acu-i anul scrisă întreaga biografie a aceluși erou.

În 6 Decembrie 1849 intră tinerul Iosif Șuluțiu în funcțiune de stat, ér la 1861 fù ales vice-comite al comitatului Cetatea de baltă, unde a servit șapte ani: Incepënd din 1868 până în 1881 a fost judecător, în care calitate s'a bucurat de stima generală pentru obiectivitatea și dreptatea judecăților sale. Țeranii din comunele unde el a regulat proprietățile: comasări, segregări, dreptul de crășmărit ș. a. îi amintesc numele cu drag.

În politică îl vedem la 1863/4 ca deputat la deta din Sibiiu reprezentând cercul Blajului. Ca atare a făcut parte din comisiunea petiționară, urbarială și a călei ferate; totodată a fost secretarul clubului deputaților și a regaliștilor români. Și merită se fie onorat cu oficiul de secretar al aceluși club, că avea un stil frumos și cunoșcea limbile patriei perfect.

Josif Sterca Șuluțiu de Cărpiniș.

Spre dovadă despre cunoscința limbilor patriei și despre stilul dlui Șuluțiu se amintim un cas clasic: La anul 1863 s'a convocat dară dieta Ardealului la Sibiu, unde se vorbea în trei limbi: românește, ungurește și nemțește. Românii, după 400 de ani, întâiașdată se aflau în poziție d'a se presenta în parlament. Vorbăreții cum sunt dela natură, la verificarea procesului verbal, care se redigea în trei limbi, făceau filologie: se acățau de tot cuvântul, ca să-l îndrepte și să-l înlocuiească cu altul mai bun: care mai de care. Se îngrozise întreg parlamentul; se petreceau ore întregi cu verificarea. Acesta a îndemnat parlamentul se alegă trei membri, cari se revizuiască și se îndrepte stilul în toate trei limbile patriei. Intre aceștia din partea Românilor a fost dl Șuluțiu. Astfel s'a pus capet maniei d'a spori vorbe de »lâna țapului«.

Cu literatura s'a deprins încă din tinerețe, aparând țărâni-mea în cauzele de comasare și segregare în Țările magiare, germane și române; apoi în conferența juriștilor convocată anume în Sibiu la 1880. A scris o mulțime de articoli prin reviste și Țiare. Dar lucrarea sa de căpetenie este scrierea; „*O lacrimă ferbinte*“, care în vre-o cincă broșure ne descrie episoade din mișcările anilor

1848/9, dând și câteva alte schițe, toate cu o căldură ce te pătrunde și în unele locuri cu o dibăcie artistică, ce te captivază. După partea a V-a a acestei scrieri publicăm și noi mai la vale interesantul articol: „*Pe cine se-ți alegi de nevastă*“.

De present trăiesce în Sibiu, ca judecător de tribunal în pensiune, și ia parte activă la mișcările culturale și economice române, care se diregează acolo. E membru fondator al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, și ca atare face parte din comitetul aceleia; asemenea e membru în direcțiunea institutului de economii și credit »Albina« și a însoțirii comerciale »Concordia« din Sibiu. Totodată e membru și în directoratul și senatul fundațiunii Șuluțiane din Blașiu. Pretotindenea e unul din cei mai zeloși membri, lucrând cu energie pentru scopurile instituțiunii ce reprezintă.

Recunoscința și stima generală îi sunt respłata cea mai scumpă pentru o viață petrecută în servițiul neamului său, pe care atâta îl iubesc.

(după »Familia« nr. 32 din 1897 și alte notițe) i.

Pe cine se-ți alegi de nevastă?

A judecă omenimea cu asprime și a o iubi ferbinte; a-i cunósce reul, dorindu-i vindecarea, este sublimul principiu al Evangeliului.
Fr. Guizot.

»Spune-mi cu cine te însoțesci, și eu îți voi spune că cine ești« Țice clasicul proverb românesc.

Dacă acest proverb străbun, își are îndreptățirea sa, întru toate împrejurările vieții omenesci, apoi cu privire la căsătoria, el este o adevărată sentință filosofică.

Mai mult: el este o busolă, cu a cărei ajutoriu nu vei rătăci nică odată; este oglinda, în care se reflectă caracterul unui om.

E de prisos a aminti că, basa fericirii unei familie, ba chiar a societății omenesci, e căsătoria.

Trei lucruri sunt în lume: »Credința în D-Țeu, căsătoria și respectul dreptului«, cari susțin lumea morală; fără de care societatea omenescă, ar deveni o cėtă de bandiți, o fěră răpitoare.

Până când acesta trinitate, va află apretietori printre ómeni, nu este nimic de temut pentru omenime.

Indată ce aceste percepte D-Țeiesci, ar începe a se clătina, ar sosi momentul ca D-Țeu se Țică:

»Penitet me hominem fecisse.«

Cum óre se póte că, până când pentru susținerea credinței, precum și pentru autoritatea legii, este îngrijit, ér omul instruit din légăn până în mormént, singur căsătoria este data prada în-têmplărei?

Oh! dacă ar fi numai atâta, tot ar mai merge; dar ea este astăȚi un obiect de: »cine dă mai mult?«

Fóia de zestre, datină orientală, démnă de precupeți, jócă rol principal. Femeia este degradată la obiect de negoț, la sórtea sclavului.

Intr'o asemenea căsătorie, ambele părți sunt degradate și înșelate: bărbatul se crede a fi domn, ér femeia sclavă; în realitate însă sclava și-a cumpărat un bărbat, prin ce el a devenit sclavul ei. — E bine se aibă ambi avere, e bine se aibă cel puțin unul, fie și nevasta, în interesul copiilor fiitori, dér bărbatul se-și aibă totdeuna o pozițiune asigurată, se nu trăiescă din grația femeii sale. Scurt: averea se nu fie scopul, căci acesta degradéză pe un bărbat înaintea lumii.

Până la anul 1848 cea dintâie grijă a părinților era, a cerceta că, óre viitóra noră, sau viitoriul ginere sunt ei nobili, de moși și strămoși, de ambele sexe.

Nu care cumva s'ar află și ceva sânge plebeu, în vița lor.

Ar fi putut produce viitóra noră, o »fóie de zestre« séu viitoriul ginere o »diplomă de doctor« — de un stângin de lungă, pécatul, va se Țică marea greșală comisă, de a se fi născut »plebeu«, totuși nu i s'ar fi iertat.

AstăȚi, când prejudetele timpilor trecuți, încetul cu încetul se întorc acolo de unde au eșit: în întunec, spre a se perde cu totul; astăȚi când nu numai drepturile și datorințele »omului« sunt egale, dér însuși omul se deosebesce de ceialalți ómeni, nu prin privilegiuri ruginite, ci prin cultura și caracterul seu; prin urmare, nu mai este legat chiar în privința căsătoriei, de cătușele claselor, precum era în trecut, ai cugeta că »libertatea« a nobilitat omenimea.

Durere, nu! Naturalismul, materialismul, luxul și egoismul: a te îmbogăți peste nópte cu oră ce preț, preocupă astăȚi cea mai mare parte a societății.

Ar fi dar timpul suprem, a îngrijí de moralisarea societății omenesci, în toate direcțiunile.

A scăpat lumea de o slăbiciune, care era cavalerescă, și étă că a dat în alta și mai rea, care apoi mai e și moicescă.

Éta calitățile enumerate de înțeleptul Will, în sfatul, ce acesta l'a dat fiului seu, că: pe cine se-și alégă de soție.

Acel înțelept Will Țice:

»O atare fată tineră se-ți alegi de soție, care a crescut totdeuna la casa și sub scutul aripilor părintesci.

Incunjură a iubi o atare fată, a cărei mamă e cochetă, séu se vorbesce mult despre dënса.

Se póte că fata unei femei, lipsită de virtute, se devină prin mîntea și judecata ei, o femeie prea onestă, dar eu în locul teu nu m'ași espune la acest periclu serios.

Fata, de regulă, are mare înclinare de a imită pe mama ei.

Nică odată n'a fost în stare o mamă, de a-și ascunde purtarea s'a înaintea fetei sale; și

tocma dacă i-ar fi succes acesta pe un timp, după ce și-a măritat fata, mai mult nu îi va succede.

Continuare pe pag. 185.

A te căsători însamnă, a te întregi: a aduce trupul și sufletul în armonie. Căsătoria, séu e o transformare spirituală; séu e o în-părechere animală. Căsătoriile de ađi — în mare parte — sémână cu o trăsură nepotrivită, care trage carul vieței bine-reu, pe drumul tinos al dorului de câștig, al ambițiunei și al vanității lăudurósă!

De zestrea alesei tale nu purtá grijă!

Acel bărbat, care se însoră pentru avere, își pune la tobă grațiile și datoriile sale. Acésta e o dejosire. Nu va fi nici bărbat nici tată.

Dacă venitul teu nu e destul ca se poți susține din el o familie cum se cade, alegeți o nevastă, care prin capacitatea ei, a dat doveđi: despre iubirea de ordine, economisare, desteritate și virtute.

Asemenea căsătorii, sunt cele mai potrivite.

Averea femeii o pôte pierde omul, în întreprinderi nefericite, dar averea, ce stă în capacitate, iubire de ordine și virtute, nici odată. Căsătoria e cel mai însemnat act în vieța omului. Acésta e pétra de probă pentru mintea și libertatea omului. Omul nu e domn nici peste nascerea, nici peste mórtea sa, dar prin căsătoria sa, e domn peste aceea ca printr'un al doilea »Eu« sé se recâștice pe sine, sé se nobilizeze; séu sé se degradeze; se fie fericit, séu nefericit; în fine prin alegerea nevastei sale, se creeze ființe mai mult, séu mai puțin nobile.

Căsătoria nu e nici decât loterie. Numai pentru acela e loterie, a cărui minte: séu prin interese materialí, séu prin pasiuni animale, e întunecată. Acela care și-a știut alege — precum ăice biblia — o femeie tare, adecă o femeie, a cărei minte și inimă, e la locul seu, acel bărbat nici odată nu pôte fi nefericit. Copii dênșului vor fi trupesce și sufletesce întregi, de cumva în tinerețe, nu și-a ruinat sănătatea prin o vieță escesivă.

Acésta femeia, în fericire va fi mintea moderátore, în nefericire un inger mângăietor. Căci orí cât de mare ar fi bărbatul prin iubirea sa de adevăr; femeia ideală e cu mult mai mare prin virtutea ei.

Pe căsătoriile făcute pentru bani, nici odată nu va fi darul lui D-đeu. Contrađice logica naturei. Cu deosebire cu privire la copii nu va fi darul lui Dumneđeu. D-đeu n'a vrut că fericirea se fie afară de inima omului; afară de aceea demnitate, pe care el o ocupă pe trépta ómenilor întelepți. Dacă fata ce o iubesci, e avută, averea ei în loc sé îi ridice calitățile, și le face mai cunoscute. Dacă fata, e mândră de averea ei, și-ți vorbește despre acésta, ca sé se facă mai plăcută: fugi de dênșă, încunjură-i prezența, căci e o creatură stupidă. Dacă e dedată la lucș și la desfătările lumii mari, și dacă le doresce tóte aceste, nici odată nu se va alege din ea o soție a vieței, o amică și muiere pentru un om modest și onest; cu atât mai puțin se va alege din ea mamă. Femeia pórtă în sine timbrul D-đeirei, într'un așa grad, că ea, născută chiar în palat, disprețuiesce vieța materială, și bucuroș ar schimba-o cu puțină iubire ideală. Acésta consună cu ideile lui Plato, care ăice că: omul nimic nu învață, el își aduce numai aminte.

Concedeti fetelor tinere și avute, sé se mărite după placul lor, și vé veți mira de alegerile acelora. Cu puțină esceptiune, tóte și-ar urmă inima și nu mintea.

Indată ce bărbatul devine în stare de a susține o familie, sé și alégă o atare soție, care cu trup cu suflet cu tot, și cu tótă activitatea ei, se jertfesse bărbatului.

Atárnă dela bărbat, ca sé și alégă acest suflet senin, acésta inimă curată, și acésta activitate binecuvântată. Acest bărbat și acésta femeie, n'are sé sé témă de viitoriu. Nici odată n'am văđut, ca miseria se fi strivit o păreche de ómeni bine potriviți. Chiar dacă sórtea i-au apăsát, ei totdeuna s'au ridicat. Pentru asemenea părinți, copii sunt un isvor de bucurie și fericire.

Spiritul conservă trupul. Un bărbat genial dacă nu-l va copleși bóla, orí v'ro tristeță consumátore, va remânea mai îndelungat tiner, decât altul mai puțin genial. Tot astfel e și femeia.

O femeia întelepță, cu minte și cu judecata sănátosă, care lucră mult, își păstrează tinerețele cu mult mai îndelung, decât o farizea séu o stupidă, care nu lucră nimic. Alegeți de soție din națiunea ta.

Nu uita, că omul întelepț nu se căsătorește pentru calități peritóre, el caută calități sufletesci, cari nu numai că nu pier, dar ele prin căsătoriă se nobiliteză.

Dacă nevasta ta, prin căsătorie, nu se va simți mai nobilă și mai mare, atunci te compătinesc. Adevérata, sânta căsătorie, e înălțarea prin unire.

Inainte de a te împreună cu soția ta după lege, împreunați-vé în aceeași credință; ér dacă societatea te silesce se alegi între diferite religii, alege pe aceea, care stă mai aproape de mintea ta.

Va veni o đí, când va fi numai un D-đeu, un drept și o credință. Aurora acestei đile atunci se va aréta pe orizon, când părinții vor fi convinși despre aceea că, pentru fiii lor, nu este altă fericire, decât prin lucrul lor, a trăi liber. Acésta e o libertate, care numai prin dreptatea reciprocă pôte sustá. Nedreptatea e mobilul sclăviei și a nefericirii, a cărei rezultat nu-l va putea împedecá nici o putere.

Dacă ómenimea va propăși spre unitate, de sigur că aceea numai unitatea rațiunei și a dreptăței va puté fi; pe care spiritele mari dela început au prevestit'o și inimele mari au presimțit'o.

Până ce ar sosi đíua dreptăței și a unirei, e frumos și sublim a te apropiá de dênșă prin ideal și realitate.

Căci numai aceia cari și-au apropiat'o, fiă prin cugetări, fie prin fapte, vor viețui etern în amintirea ómenimei.

Nu există, și nu va există nici când o fericire mai mare, decât gloria libertăței și a lucrului prin dreptate.

* * *

Cetiți și recitiți, ba studiați chiar, iubiților mei copii, acest sfat, din care tot cuvântul e o sentință adevérat filosofică, e o sentință de aur. Băgați-vé bine în minte și în inimă, acel sfat, urmați-l și veți fi fericiți.

Iosif Sterca Șuluțiu.

SFAT

(După Bodenstedt).

*In jur de tine tu privesce
Și-ți ține bine limba sub zăvor,
Vorbescă alții chinezește,
Tu vei cunoște mutra lor.*

*Și dacă-ți pare atunci profană,
Tu stai departe dela ei,
Mai bine-i mic în lumea vană,
Decât văđut între mișei.*

Alvescu.

Dacă nevasta ta nu și-ar putea stima mama, ar lipsi un element al fericirii din casa ta.

E de prisos a-ți spune că, alésa inimei tale, trebuie se fie fata unui om complet onest, nu în înțelesul codicelui (legilor), ci în înțelesul dreptății și al onestității.

Suferim pentru toate fărădelegile necunoscute ale străbunilor noștri; cu cât mai mult avem se suferim pentru fărădelegile vedite și pipăite al tatălui nostru.

Acésta lege nu numai că nu e nedreptă, ci ea se potrivește întocmai cu dreptatea și cu logica. Ómenii sunt tocmai așa de solidari, ca și cauzele și efectele. D-đeu nu-și schimbă legile sale, ca se facă excepțiune pentru nevasta ta.

Căsătorește-te cu fata unei mame păcătoșe, ori a unui tată nedrept, și vei vedea că, nu đic că fericit, dér nici mulțamit nu vei fi.

Sunt destui cari, negând, séu necunoscând acest adevăr, niusesc a-și satisface interesele séu vanitățile lor.

Poți se le urmezí esemplul. Dacă îți place poți se n'ascuți de sfatul meu. Dar de vei vrea se viețuesci așa, precum se cuvine unui om înțelept, atunci îl vei urmá. Cu deosebire nu acusá nici odată pe D-đeu, séu societatea. Ești liber, însuși îți făuresci fericirea, séu nefericirea. Sunt destule fete tinere, serace, cari prin grațiile lor sunt atrăgătoare, și cari de nu altcum, cel puțin din instinct sunt morale. Caută și vei aflá. De vei căuta avere, aceea încă vei aflá-o, dar arare ori o urméză o adevărată femeie!

După Kabbal, de unde am împrumutat mare parte din observările mele asupra femeilor, tata pórtă în sine sémánța fetei, mama a fiului.

Pentru aceea sémână fetele cu tata, ér băieții cu mama.

Acele fete, cari sémână cu tata, ér nu cu rudele laterali, sunt totdeuna de un caracter mai bărbătesc, decât acele cari nu sémână cu el.

Băieții cari sémână cu mama au simțeminte fine femeiesci.

Fiind-că sufletul nu vine dela părinți, principiul acesta nu se póte accepta necondiționat, deși în cercetările mele, l'am aflat adeseori prin natură adevărit. Bărbații cei mari, mai totdeuna au sémănat cu mama lor, femeile înțelepte și energice, cu tata lor.

Se fie femeia trupesce și sufletesce întrégă.

Inainte de a te legá, cercetéză-o adeseori, ca se-i poți aprețuí mintea și judecata.

E drept că frumșeta esterióră a trásurilor e fórté plăcută pentru ochi și firesce atrăgătoare.

Dar dacă strălucirea acestei frumșeti, e locală; dacă e numai rezultatul tinereței, a cărei colóre trecătoare acopere defectul armoniei adevărate, — ori dacă acésta frumșeta, vine din neteđela formelor — pentru că e tineră; și constituie o órecare simetriá, atunci e falsă și materialmente trecătoare.

Adevărata frumșeta e reflexul sufletului. Adevărata armonie, e farmecul spiritului. Ai grijă! nu cumva se confundí desmădarea cu grația. Mare parte a fetelor tinere, sunt desmierdătoare, gugulitóre, pošed dênsele un surís studiat, o mișcare plăcută, ca a micei pisici. Dar le lipsesce armonia internă, care suscepe în sine umbra, spre a potențíá strălucirea.

Adevărata grația se arată: în umblet, în vorbire, în naturala și nesilita mișcare a trupului.*) Armonia spiritului idealiséză trupul. Mulți bărbați iubind o femeie adevărat grațioșă, đic: că ei iubesc un nu știu ce întrénsa. Adevărata frumșeta, fiind o rađă divină a sufletului, care se arată în trup, acel »nu știu ce« e: D-deul, în femeie.

Dacă în trásurile unei fete tinere, se aflá acésta grația și reflex, atunci e frumósă, și fiind-că frumșeta e emanațiunea (darul

lui D-đeu, aceea nu o va părăsi nici la bătrânețe. Adevărata frumșeta e strălucirea sănătaței, precum adevărata hidoșia, nu e alt ceva, decât mulțimea defectelor, prevestind lipsa sănătaței. Dacă frumșeta femeiei ar fi însoțită de sterilitate — cu puțină excepțiune — ar fi o monstruositate.

Soiul bun al femeiei îl arată fineța desimei pelei și fruntea înaltă. Care femeie are dinți buni, de regulă are și stomac bun.

Cei mai frumoși ochi, numai atunci sunt în adevăr frumoși, dacă-s buni. Pept bine dezvoltat și umeri lați ne încredințéză despre buní plămâni. Trup bine făcut, asigurá că-și va purtá povara fără incomoditate și durere.

Omul nu se căsătorește pentru promisiunea iubirei fericite; dar ca se aibă pentru copii sei o mamă tare și sănătoșă, care se fie démnă, a crește copii sănătoși și inteligenți; care se-i fie în acésta viață, o adevărată soție.

Pe acel bărbat, care, ca se iubescă, are trebuință de frumșeta materială a femeiei, nici odată nu'l va iubi nici o femeie. Femeia e acea putere moderatóre, pe care natura a dat'o la puterea materială și spiritulă a bărbatului. Bărbatul, — întocmai ca toate puterile naturalé, — prin abundența sa, e aplicat a páși peste țintă. Femeia, prin purtarea ei înțeleptă și solidă, îl reține. O femeie morală și înțeleptă cruță sănătatea bărbatului întocmai, ca și averea dênșului. Și altcum, în natură nimic nu e frumos, dacă nu e și folositor.

Se nu te căsătorești cu o femeie, în a cărei familie se aflá bolnavi de pept, smintiți de minte, ori alte bóle grele; pentru-că îți espui copii la nefericirea, ca se moștenesc acele bóle.

Nu e trebuință, ca soția ta se fie învătăta séu artistă! e destul dacă cunoște momentele principali din istoria lumii. In știința lui D-đeu și a naturei, se o întroduci tu, prin cetirea și esplicarea operelor marilor bărbați.

Fiind-că între încredințare și căsătoria are se trecă un timp óre-care, întrebuințéză acest timp spre a-i împărtáși ideile tale, prin epistole, și cere-i observările ei. In răspuns se va reflectá sufletul ei, și vei vedea câtă minte are.

Inaintea creșterii copiilor trebuie să-ți crești nevasta.

Ai grijă! că mintea ei se-ți ajungă cel puțin până la inimă. După principiile pe cari le-am sădit eu în tine, cred a fi cu neputință, că tu se iubesci o femeie, fie și numai două săptămâni, a cărei minte ar fi întunecată de rătăcirile unei religii intolerante, opusă rațiunii și progresului uman.

O femeie fără judecată, care primesce religiunea tradițională fără a o aprețuí cu mintea, nici odată nu va fi altceva de cât o servitóre. Și încă o rea servitóre.

Bigotismul, séu e vëlul întunerecului, séu e mantaua păcatelor; stângătoriu de lumină, séu mască.

O fată de 17 ani trebuie se aibă atâta judecată, cât un june de 25 ani. Dacă în acésta etate n'are minte, nu va avea nici odată.

Se póte, că nesciința se întunece mintea, pe care o instrucțiune rațională o póte luminá; dar mintea își aruncá rađele chiar din cel neînștruit; și ea se arată de timpuriu.

Femeia, întocma ca și bărbatul, séu își esercită principiile sale, séu e sclava acestor principii. Dacă are despre D-đeu și despre legile lui idea instinctivă, firesce, atunci va fi onestă și morală. Dar dacă ea își va închipui un D-đeu, care stă numai din iubire, pe care și-l fac ómenii spre ertarea păcatelor și a desonórei, atunci te vei espune acelei posibilități, ca nevasta ta se recurgă la acel D-đeu, pentru ertarea păcatelor proprie.

E prea natural că, ea va iubi pe acest D-đeu fals, și pe reprezentanții lui, mai mult decât pe bărbat, pentru că bărbatul nici pe departe nu va fi așa ertător ca aceia.

Pe sfinții de acest soi, se-i încunjuri, ca ciurma. Acestia nu sunt și nu vor fi nici odată drepti. Vor rămânea pururea sclave, al scăderilor și rătăcirilor (astfel de femei).

Dar și altcum, cu o femeie, care nu-ți va împărtáși principiile tale filosofice și religioșe, nu te vei putea privi nici odată a fi într'o adevărată căsătorie. Ți-va fi séu sclavă, séu metresă.

Continuare pe pag. 184.

*) Germanul đice:

Den Vogel am Gesang'

Den Menschen an dem Gang';

adecă:

Paserea după cântec

Omul după âmblet (se cunoșce).

DOLORES.

Narațiune din viața Americii de sud.

Intr'o îmbrăcăminte ușoră de vară, mă așezasem afară pe veranda locuinței mele, spre a mă distrage nițel.

Uneoară mă adânceam profund în noursul sur albastru al țigaretii mele și în urmă éráși mai gustam din ciocolada, — ce sta la dispoziția mea. Acuși frunđăream a lenea, jurnalele, ce se aflau în jurul meu — acuși îmi aruncam privirea asupra fluviului sgomotos, carele era și avea apariția americană — prin miile și feluritele vapóre, barce și corabiî.

De lene — nimic nu făceam — nici un cuget nu mă preocupá — sufletul meu săltá liber și ușor, — nu mă supără nici o durere, — cu un cuvânt sper, că aprópe fiecare este astfelu când voiesce a se distra.

Deodată însă nescari pași sgomotoși se aud din odaie; — devenii atent.

Ah! senor, »yue calamidad«,*) dișe de tot desfigurat — servitoriuul meu negru, — Scipio, carele într'o persónă îmi era bucătariu, visitiu, servitoriu și totul!

El repetá, — yue calamidad, sennor . . . Donna Dolores . . . Nu putea spune mai mult. Vócea îi se înneacă, — și din ochii lui mari, torenți de lacrimi curgeau pe fața gălbinie-négră în jos.

Orî cum cercatam spre al face se-mî enareze ce s'a întemplat?! Totul a fost zădarnic, cu nimic nu puteam al face pe Scipio al meu spre a-și veni éráși în fire.

Intre acestea se ivește »Don Benigno« dnul căsei mele, carele și el se părea, a fi alterat în internul său.

Sci deja Don Enrico? mă întrebá dânsul cu vóce tremurândă, că scumpa nóstră „Doloresa“ dulcea Angelina este mórtă. A asasinat'o sermana, un pumnal iau trecut prin inimă — ea a murit. — Pe donna Dolores? lumina ochilor a întregului oraș! strigam eu uimit de alterațiune.

Și acuma voi enará istoria tristă, a frumoșei Dolores, — însă primadata voi conduce pe iubiții mei cetitori la locul unde se dusă în deplinire fapta grozavă.

Unspredece ani sburară decând statele unite a Americii de sud, trimiseră o expediție scrutătoare spre fluviul »Amazon« și »Ando!« Expediția fú condusă, de renumitul naturalist cunoscut de tótă Europa Mr. *Orton*, din New-York, profesorul din »Vassar-college.« Imî succese și mie a mă atașa cu ei, fú-i primit ca diletant botanic, deși pe mine mă atrase mai mult reușita expediției.

În 1867, 15 Iulie, sburá corabia din portul New-York și în 19 zile mica nóstră »Favoritta« corabie englesă — ajunsă în orașul Guayacvil sau se-i dicem adevératul titlu Santiago Guayacvil, unde am debarcat.

De aici avea se mérgă expediția spre Cordillera — de aici, din portul cel mai renumit a Ecuadorului. — Ne-am și provédut cu tóte celea trebuincioșe pentru călătorie, și acuma ajung cu cetitoriî mei, pe malul fluviului Guaya, carele se varsă în marele și tăcutul Ocean, — de unde am se încep narațiunea mea. — Mă rog a nu crede, și a nu scruta întrebarea iubiți cetitori:

Cumcă donna Dolores, va fi atare renumită, acrită sau o cunoscută jucătoare sau eroina cutărui circ? Nu! Că vă înșelați.

Donna Dolores, copilă iubită și adorată de întregul Guayacvil — drăguța »Mignonă« — »Perla ecuadorului« — nu era alta, decât o simplă vândătoare de póme, care dela ivirea zorilor până în amurgul sării — pe piața cea mare a orașului lângă biserica numită »Vuestra Sennora« (dómna nóstră) își vindea pómele sale — între acelea femei réutációșe, cari dliulica întrégă gem ca murmurul unui roi de albine, — strigá și se cértă.

Donna Dolores, era înaltă, sveltă, și cu o talie conform unei ființă din familie înalte, și totuși dânsa era numai fica unei părechî simple; din satul numit Bodegas.

Conform frumșetei ei naturale, nu era alta asemenea.

Malecon e strada cea mai sgomotoșă și decorată a orașului Guayacvil. În drépta portul Oceanului, ér pe partea stângă edificii cu trei etagii o încungiuură, cari fiecare sunt decorate cu lungi și frumoșe balcone. În parter celea mai diferite în miș de colorî se înșir comercialele în lung șir, englezî, francezî, germâni, chinezî și iapanî — cari toți prin o istețime seducătoare, se încerc a se întrece unul pe altul.

În spre séră, pecând sórele ferbinte apune și pe când un aer recoritor de mare, pare a réimprospéta ómenii și plantele — strada Malecon deodată devine și mai sgomotoșă, un roi de ómeni șerpuesc în drépta și stânga, fie-carele doritor de a respira aerul, carele în comparanță cu ferbințela dîlei, acușă pare a fi balsamat. Femei de rarî frumșeți cu ochi ca murele și pèrul ca péna corbului, apar cu capetele desvâlitate, ér buclele lor se mișcă libere la suflarea zefirului seducătoriu. Vestmintele lor de mare preț în diferite colorî de mătasă au un zuzuít atât de misterios pe pardoséla de granit. Acum se aude dulcea melodie a muziceî militare și republicanii ascultá rápiți de plăcere acordurile ei acuși line și fantastice, acuși repeđi și încântătoare. Deodată o mare de lumină luminéză strada, prin sutele de lampióne. Suprafața mării încet plutitoare, se reoglindeză feeric, totul îți pare, a te transportá pe un moment în sfere mai înalte.

Roiul preumblătorilor străbate de-alungul strada, érá sgomotul lor acuși scade, acuși devine mai viu.

Atunci în nóptea târđie deodată se aude vócea curiosă a păzitoriului de nópte.

»Ave Maria patrisima! Lasance hom dedo, nocte claray serena. Viva la patria.«*)

La auđul acestor cuvinte ca și de o putere magnetică icóna seducătoare începe a se disolva, publicul se împarte, strada devine deșértă, lumina lampelor se stânge. Acuma apar cei nocturni, amorezați, cu serenadele, érá. cei jalusi cu ideile lor turmentătoare.

Și noi ne aflam în sgomotul celor ce făceau preumblare, însă am observat cum partea cea mai mare a publicului după strigătul veghiatoriului se îndréptă spre un punct. A la Bodegasesera, o donna Dolores: audeam și aici și cólea, și ne-am îndreptat spre — gran plaza.

După multă trudă ne succese a ajunge până la prea frumoșă vândătoare de póme. Și îndată am înțeles pentru ce o încungiuură așa mulți pe acésta copilă.

Junî și bétrâni, sennori și cavaleri se înbuldeau spre Dolores.

Era ceva în acea copilă, o putere misterioșă care te atrage, și nu-ți permitea a te duce — care te făcea se o iubesci și se te simți fericit în jurul ei.

Sub umbra unui umbrariu mare era aședată masa simplă de lemn, pe care se aflau diferite póme orientale.

Tot acestea póme se aflau și la celalalte mulțime de vândătoare de póme și mai frumoșe și mai bune — precum erau a donnei Dolores. Cu totul altceva atrasă aicea publicul. De după masă se vedea o frumșeță admirabilă a unei ființă abia de 16 ani, părul ei lung și negru ca abanosul picá în valuri mari pe talia-i sveltă. Obraziî ei ardeau în două rađe ca mai la tóte femeile creole,

*) Ah! stăpâne, ce nenorocire.

*) Bucură-te fecióră Maria! 11 a sunat, nóptea e curată senină. Trăiască patria!

din ochii ei întunecați puteai ceti curagiu, însă totodată și o durere internă profundă oglindea din privirea lor mistuitoare.

Așa era Doloresa noastră, iubită de toți »perla ecuadorului« copilă nobilă a naturei, a cărei toate mișcările și gesturile și fiecare cuvânt o tradau că suferă.

Și totuși în surîsul ei zăcea atâta farmec, încât acela căruia ea îi îmbia zimbînd din pomele sale, ar fi fost cu neputință a o refusa.

Dolores, nu era ceva cu spirit — ceva sublim, — ea posedea în fine un ce neexplicabil, miraculos, admirabil, plină de viață, ea dispunea de un farmec cu care subjugă, nu era de felul madonei lui Rafael — dînsa era o adevărată frumșeță de a lui Murillo.

Abia doi ani sburară, decînd din satul său natal se aședă aici pe piața »gran plaza« și deja pe fiecare îl câștigă în favorul său.

Nu peste mult în cercul societăților mai înalte deveni de datină, a o cerceta pe Dolores în fiecare seară, spre a gusta de pe masa ei portocale, bucăți de ananas, smochine, mere de granat etc.

Cumcă era imens numărul acelor, cari se încercau a câștiga această frumșeță, acesta este de prisos a mai aminti despre aceia, cari trăiesc sub clima tropică și a căror patimă suferindă e deja cunoscută.

Însă nici măcar unul dintre »caballero« nu era în stare de a se mândri cu aceea, cumcă copila ar consimți cu simțemintele lor. Dolores refușă celea mai bogate prezente și cele mai seducătoare promisiuni — cu atâta energie, încât nu mai rămase nici urma celei mai mici speranțe.

Deodată cu Dolores, veni din satul ei natal și un june, carele intră în serviciul unui comerciant avut. Dolores numai pe acest june îl iubea, numai la el cugetă mereu și numai alui voia se fie. Din copilăria ei îl iubea sincer și curat. Junele în fiecare seară venea regulat spre a-i ajuta pecînd dînsa se gătea de plecare.

Părechea fericită era deja decisă că peste puține săptămîni se-și serbeze cununia. Atât Dolores, cât și Pedro, aveau o mică sumă de parale, pentru acest scop.

Pedro era un june brav și sirguincios, însă cu sînge neastîmpărat și pătimăș, ca fiecare din America sudică. De multe ori îl durea, vedînd cu câtă iubire și dulcetta încungiuură tinerimea orașului pe scumpa lui iubită.

De câte ori ne mai putîndu-și predomni jalușia internă, deja atinsese cu mîna sa pumnalul spre al aruncă în urma cutărui june carele șopti mai tainic și mai mult, mai deapropo și cu iubire cu Dolores.

Ca de comun așa și aseră, veni spre a-i servi iubitei lui, cînd deodată vedu cum un sennor uricios, sărută mîna — Doloresei — și îi pără ca și cînd Dolores ar fi primit propunerea lui — fiindcă zimbînd dulce, îl salută cu capul de mai multe ori.

Pedro nu dîșă nimic și numai după un interval de mai multe

minute, se duse spre iubita lui. În el se petrecea o luptă grozavă, tot internul îi părea sgduiut, iubirea și jalușia, rîsbunarea și patima urei.

Ce ți s'a întemplat bunul meu Pedro, îl întrebă Dolores, nimic rău presupunînd. Pentru ce ești tu astădî așa monoton? Te rog iubite enareză-mi ceva despre stăpînul teu cum se află? este încă tot bolnav don Rodrigued?

Ce te împortă don Rodrigued? respunsă Pedro moros, precum observ tu te interesezi mult de acest soi de domnișori.

Se înțelege că da, rîsbunsă copila, însă cu mînie și constantă — pentru că acest soi de domnișori sunt cu mult mai fôrte afabili decăt tu. Privește numai ce cadou am primit dela unul din acest soi de omeni, nu voiam al primi însă m'a rugat îndoit — m'a privit așa de frumos și în fine încă mi-a sărutat și mîna. Privește numai cît e de frumos, nici cînd nu am avut un ac atît de minunat, sufletul meu saltă de bucurie cînd cuget cum va ședeă acest ornament în pîrul meu pe cînd vom merge înaintea altariului. Așa-i Pedro?

Și cu acestea îi arătă un arc mic de aur, ce damele din jurul ecuadorului aveau datina de a purta în frisura lor.

Pedro nu mai putu a-și predomni mai departe patima. Prin espresioni și termini simplii îi spusă că acuma nu-i mai pôte crede, că l'a înșelat, i-a fost infidelă, că numai se jôcă cu iubirea lui și că cununia este pentru dînsa numai ca un ultim refugiu.

Dolores, la toate estea rîsbunsă numai prin un suris. Acesta a fost uloiu pe foc. Pedro se aruncă ca și un sêlbatic spre iubita lui, prinsă pumnalul și în orbia patimei suferindă îl înfîpsă în inima frumôsei Dolores. Cu un strigăt și gemet de durere frumôsa și seducătorea copilă deveni un cadavru rece și mut.

Jalușia lui Pedro făcu se-și pîrdă mințile; ca și alungat de cineva fugea spre apa liniștită și aruncîndu-se între valurile ei dispără în afunđime.

Mătușă copilei locuia într'o stradă laterală, prin urmare scirea despre omor în dimineța următoare — sbură ca și un fulger prin întreg orașul.

E de prisos a mai descrie mai detaliat tristeta și jalea turtora cari cunoscuseră pe Dolores.

Atât durerea lui Scipio cât și a stăpînului casei mele, era numai din cauza morții frumôsei vîndătore de pome.

Dolores, cea iubită de tot orașul — perla Ecuadorului — este môtă, asasinată.

În ziua următoare cadavru lui Pedro fû scos din mare de pescari. Și acuma de scena tristă alor doi amoresați, și de victima jalușiei vorbea întreg orașul. Încă mult timp nu se uită frumșeța orbitore — și istoria nefericitei Dolores.

Alba-Iulia, 12 Iunie 1898.

Tradusă după franceza *Olyo*.

George Cătană.

George Cătană e învățător la școla română din Valeadieni, în Bănatul Timișan. Născut la 20 Sept. 1865 în Remetea Pogornici comitatul Caraș-Severin, din părinți economi sêraci. Tatăl său se chiâmă Ion, ér mumăsa se chemă Trăia, care însă e murit cînd era Ghiță al ei numai de 6 ani. Astfel micul Ghiță căpătă de mic o mamă de plop cu inima de soc, care se uita cu ochi de mamă numai la drôia ei de copii proprii, ér la Ghiță, vorba ăluia: »Cu acei ochi se uită la mine, cu care se uită la căne.«

Dar Ghiță nu-i avea grija, prinse a merge la școla din sat unde p'atunci era un învățător bun Savu Mustată. Acesta-i era mamă și tată. În școlă Ghiță era primul și la rugă și la fugă,

învêta fôrte bine, se purta brav, dar nici la trânteli și la jucărei nu-l întrecea nime. Vedînd învățătorul talentul și bunele însușiri a micului Ghiță Cătană, stătui pe nenea Ion se-l ducă în școlele cele mari din Lugoș. Și nenea Ion se bucura în sufletul lui că are un băiat atît de drăguț încât dascălul îl află vrednic de dus la școlele cele mari, și cu totă sêrăcia cel păscea l'ar fi dus într'o doră, dar »mama de scôrță« începù: »Ioane, am trăit cu cinie (tine) pân'acu și avem și copii escia se ni țină Dđeu — dar se sci că de dai pre Ghiță la școlă, pită și sare dintr'un cinier (tănier) nu mai mînc cu cinie!« Și nu numai că nu lăsă pe badea Ion se ducă pe Ghiță la Lugoș la școlă, dar îl opri și dela școla din sat.

Așa trecură multe zile amare preste capul bietului Ghiță până în 1878, când era amu de 13 ani. Atunci cu mare greu succese bunului învățător Savu Mustață a înduplica pe badea Ion se ducă pe Ghiță la școlă în Lugos, unde fû primit în clasa a 4-a elementară. Aci stătù până în 1880, când termină clasa I gimnasială cu succes laudabil. Dar amu era de 15 ani, bun de lucru, deci odată cu capul nu se mai învoi mama cea de scórță a lăsa pe Ghiță la școlă. Se bolnăvi bietul Ghiță de necaz, avea fierbințeli grozave, aiurea tot cu școlă, cu cărțile și cu profesorii; dar maștehă-sa habar nu avea de el și de necazul lui. Se rugă bietul băiat să-l lasă baremi la vre-o măestrie; dar pace! Ea nu se învoi, căci ei îi trebuia om de lucru. Atunci ér se întorse bietul Ghiță cătră bunul lui învățător Savu Mustață, care cu mare greu putù înduplică pe badea Ion să-l ducă la pedagogiă în Caransebeș, unde stătù până la 1883, când absolví cursul acela cu succes laudabil. Dar cum trăi acolo? Din mila profesorilor mai mult decât din ajutor de acasă, chiar anul din urmă întreg fû provădut cu vipt grătuit de unul din profesorii lui, căci altcum muria de fôme, ori trebuia se iee lumea-n cap.

După absolvire fû aplicat ca învățător substitut în Valeadieni, dar acolo dădù de necaz: școlă tócă, poporul învrăjbit în două tabere, copii nu aveau recuisitele de lipsă, poporeni nu voiau a-și da copii la școlă, și câte și mai câte necazuri. Acum poftim și fă spor! Scârbît bietul om în sufletul lui se cugetă că să se căsătorească, dóră i s'or schimba trebile în spre mai bine după ce va avea nêmurî în satul unde funcționa ca învățător. Așa la 1 Maiu 1884 se căsători cu fata unui fruntaș din Valeadieni, cu numele Ruja (Roza). Dar acum era necazul și mai mare: partida contrară își propuse se-l alunge din comună! Ca să-l pótă delătura, deschisără concurs pentru postul de învățător — pe care-l ocupase în mod provisor — și Ghiță pică cu un singur vot. Așa remase fără stațiune, ci acum nu mai era cel supărat, că avea o soție cuminte, avea casă și moșiă, și era mai copt la minte, scia că după reu trebuie se urmeze și bine. Se puse deci pe studiu: cea ce nu fû în stare a învăța în școle, învăța singur acasă; își cumpără op după op, cetea, meditá și prinse a și scrie câte ceva. În Septembrie 1884 fû denumit învățător substitut în Brebul, unde fû ales în 1885 și întărit definitiv. Aci și-a început adevărata lui activitate cu zel de admirat deși salariul și l scotea cât numai se pôte de neregulat; aci începù și a scrie câte ceva în »Gazeta Poporului« din Timișóra și în Fôia diecesană, pre lângă ce era unul din cei mai zelosi învățători în școlă și afară de școlă. Aci stătù 3½ ani, ér la 15 Martie 1888 fû ales cu majoritate de voturi de învățător în Valeadieni unde e și ađi. Sosit a două óră aici, unde are casă și

moșiă, dădù Dđeu că se mai domoliră și spiritele și punénd umér la umér intelegința cu poporul făcură o școlă cum se cuvine, înzăstrându-o cu tóte cele necesarie. Invățământul progreséză pe ți ce merge, învățatoriul pe ți ce merge se cualifică pe sine și împinteneză și pe alții scriind deosebiți articlii pedagogici prin foi. Vađa lui cresce în comună și în fața colegilor și superiorilor asttel că devine ales notar al reuniunii învățătorilor gr. ort. din diecesa Caransebeșului și din 1895 onorat de Veneratul Consistor cu frumosul titlu de comisar școlar în tractul protopopesc al Caransebeșului, în care calitate ia parte la esamenele anuale și conduce conferințele învățătorești din acel tract.

De când e în Valeadieni a înființat o bibliotecă școlară poporală, care ađi are vre-o 150 de opuri, și e cetită cu drag cu deosebire de tinerime.

Pre lângă aceste zelosul învățător George Cătană a și scris fórte mult, în scurtul timp, de când a putut începe se scrie, și între împregiurările, între cari s'a aflat.

George Cătană
învățătorii

A scris 3 volume din »Poveștile Bănatului«, a mai scris apoi povestea cu »Tândală și Păcală«, dup'aceea un volum de »Balade din popor«, aceste sunt colecțiuni din literatura poporană, rămasă nouă dela moși strămoși în gura poporului necărturar. Dup'aceea a scris un manual didactic »Omul« și unul istoric »Viața și faptele lui Stefan cel mare«. Tóte aceste sunt tipărite și servesc publicului spre instrucție, dar mai mult spre distracție. Pre lângă aceste — după cum vedem de pe dosul broșurei »Viața lui Stefan« mai are în manuscris o »colecțiune de posesii poporale din Bănat«, apoi »Monografia comunei Valeadieni« piesa teatrală »Mierea Vlclénă« și unele instrucțiuni pentru învățători sub nume de »leóna școlii«.

Vedénd atâta muncă, atâta hărnicie, dela un om mai fără școle — așa dicând, ce suntem în drept se așteptăm dela cei ce umblară câte 16—20 ani pe la școlele cele mari și veniră din țerile streine cu trei rënduri de ochilari și cu diplome de trei coți? Și vedénd că ceștia nu prea fac multe, cu cât sunt mai demni de stimă și laudă generală bărbații de felul dlui George Cătană?

Onóre lor! Că nu totdeuna talentele cele grozave fac opurile cele neperitóre; nu totdeuna bărbații cei ce gătără multe școle săvêșiră acele opere, nu... acele, de cele mai multe ori sunt lucrarea bărbaților diligenți, cari pe cale auto-didactică se cualificară și cari apoi lucrară cu zel înflacărat și neobosit; sunt operele diliginții.

Intre acești diliginți bărbați numărăm cu plăcere și pe dl George Cătană, și dorindu-i zile multe și bune ne-am bucurá dacá l'ar imită mulți din colegii lui, ca fiecare școlă română să se pótă mândri, că are un învățător, cum este dênșul!

I. P. R.

Omnia vana.

Cine-și tórce idealuri
J se frânge inima,
Să străbată-a vieții valuri
Jstovit ca patima...

Cui natura-i e palatul
Și o iubește în vis duios,
Sórtea lui va fi păcatul,
Ce pe om din raiu a scos.

Alvescu.

Maley și Malone.

Int'run ostrav de mare trăeau doi frați: *Malone* și *Maley*, ambii erau păcurari.

Ei ereșiseră o turmă de oi: ereditatea o nimici atât *Malone* cât și *Maley*.

La început o păstoriră împreună; dar era tot o certy: unul voia se mâne turma în *drépta* celalalt în *stânga*.

In fine au ajuns de s'au împărțit, dar a rămas o oie: Certy pentru acésta îi duse la nelinise și nedormire.

Malone voia se o *junghie* »vom împărți-o apoi în două!«
»Mai întâiu ar trebui tunsă« se încăpățina *Maley*.

Maley voia se aibă *ciorapi*: »Hai s'o tundem noi ađi!« *Malone* da cu părerea' »n'ar fi acum timpul *tunsului*.«

»Atunci eu tund *partea mea*, tu tunde pe a ta după aceea!«
Malone se împotrovi, dar *Maley* totuși făcu cum țise.

Acum căđi oia între nesce stânci, isbită de vânt, diminéța o scoseră ei de acolo, dar era mórtă, rece.

»*Maley*, oia a înghețat, fiind-că tu ai tuns-o!« »Ba a căđut căci s'a spriginit vântul în partea netunsă.«

»De tunde-ai și tu partea ta, atunci nu avea vântul unde se spriginii; și chiar de bătea vânt, își putea oia ținea *cumpenă*.«

S'au dus la *judecată*, și incusară cu mare șgomot, — »Hm«, țic domnii, »ce cas interesant!«

Căutară prin cărțile de legi după paragrafi, procesul *dură* mai un an, până *Maley* și *Malone* au rămas fără oi și fără lână!

Traducere de i.

Din copilărie.

Ca băiat, umblam la oi, și-mi plăcea grozav de tare să mă uit cu băgare de seamă la tot ce se întâmplă în giurul meu, din care pricină de multe ori îmi uitam de datorințele mele de cioban. Norocul meu era, că nu eram singur, că altcum de grija mea putea prea lesne să se ospete cumétrul vulpei în tótă ticna din turma mea. Umblam cu păcurariul Ioan Bunzariul, cel mai vestit povestaș prin aretul Reteagului, de dragul poveștilor căruia nu odată am adormit necinat, și nu odată mi s'a întâmplat, că nu era nici o oie cu capul în strungă, ér eu nu vedeam până-mi striga Bunzariul: Nopte bună Nițule! Ér atunci ca fript alergam după oi se le adun la strungă de pe lângă cele lese ale staulului unde stăteu cu capetele la olaltă, ori cu capul una sub alta, de căldură.

Pe acelea timpuri bune multe am văđut prin natura cea liberă alui Dumneđeu sfântul, și multe am auđit dela înțeleptul păcurariu Bunzariul. Mai mult numai lui am de-ai mulțami, că mai târziu m'am pus pe adunarea materialului de literatură poporală; ba mai mult, numai lui am de a mulțami, că știu câte știu, de ore-ce eu îl ascultam cu plăcere și dorind doream se știu cândva ca el, ér când mi-se da privilegiu, mă cercam se spun și eu altor băieți, dela alte turme, tóte opșagurile auđite dela el. Și, Dómne, multe auđeam!

Cum umblam cu băta subsuóra după el, de dam de tufă de corn, imi țicea: Uite, Nițule, veđi tu tufa asta? E corn, cel mai tare lemn în felul lui. El a fost mai mare decât stejarul, dar Dumneđeu l'a umilit pentru sumeția, că a vrut se crească cu vârful chiar până la Dumneđeu, ér Dumneđeu l'a întrebat: dar ce faci cornule? Er el a țis: vreu se fiu mai mare, decât tóte lemnele! — Așa? țise Dumneđeu, atunci vei rămânea tufă smerită, dar tare, cât numai tu se poți da ajutor stejarului celui puternic. Și cum a rostit D-đeu vorbele astea, îndată a scăđut cornul cât se vede, și mic cum este e pus la lucrurile cele mai grele, că numai din el se fac șustorii la roțile de mórá, ér roțile sunt de lemn de stejar, așa dară numai el ajută stejarului.

De dam de o tufă de rug de câmp, neîntrebat imi spunea: uite, Nițule, veđi măceșul acesta? A fost pom frumos, ca bradul de mare și cu ruji mari, dar fără ghimp. După ce a alungat D-đeu pe ingerii cei rei din ceriu pe pământ, aceia pe pomul ășt frumos au vrut să se urce éráși la ceriu, dar D-đeu a prefăcut rugul cât se vede și l'a înzestrat cu ghimp cu unghiile lui »Uci-

gă-l tóca«, cât nici că se mai putură dracii descleșta din ghiarele măceșelor, ér cari scăpară, fug de rug până'n țiuva de ađi; nici strigoile nu pot trece peste rug, de aceea pun ómenii rugi sêlbaticii la porți, la fereștri și la uși spre țiuva de Sânt George, ca se nu pótă trece strigoile și se ieie laptele dela vaci.

Dám de un plop: Uite ici, Nițule, ășta a vrut se putređescă pe car din pădure până acasă, dar s'a temut, că l'a vedea arinul și o fi rușine.

De trecea pe lângă noi vre-o pasere; îndată mă întrebă: ce-i aceea, Nițule? Gaiă, bade Ioane. — Ih! dumniaei, care s'a temut că și-a întina mânușile.

— Cum așa, bade Ioane?

— D'apoi așa, că D-đeu sfântul, când a făcut isvórele, a țis cătră tóte vietățile se vie se-i ajute, că și lor le trebe apă. Și tóte au venit, numai jupânesa de gaiă a țis, că nu și-a întina țeu ea piciórele cele albe. Dar las, că și D-đeu a pedepsit'o, că i'a țis: Nici să nu vii, dar nici se nu beai din isvórele mele; se ști că i perii de sete, nu-i slobod se bei apă, numai de pe aripile tale.

De aceea se vaită ea atâta când îi secetă și se suie în sus cătră D-đeu, ca să-l róge se-i dee plóie să-și stêmpere setea cu apă de plóie de pe aripi.

Odată m'a văđut cercând se lovesc o rândunea în sbor, și ca mușcat de șerpe strigă la mine: Ce faci, Nițule? Se nu mai cerci a da după rândunele, că de nimeresci una, îți și sacă mâna, că rândunelele sunt găinile lui Dumneđeu.

Odată eram cu oile sub pădurea din lazul lui Țepeș. O verită se juca frumos printre crengile stejarilor, gândeai că sbóra, nu alt ceva. Eu — copil brudiu și fără pricepere — n'am ce face, iau o petró cam lătuță și mică cât l'jumătate palma, o prind între cele trei degete dela mâna dréptă, scuipe odată-n ea și ameninț spre verită, ca și când aș voi se o nimeresc. Ea sare atunci pe altă crengă. Eu ér o ameninț — ea ér sare de acolo, și tot așa o ameninț în câteva rânduri, până biata verită vine bag-sémă la convingere că eu numai mă joc cu ea; atunci svêrr! arunc petró ca glonțul, și cum eram bine deprins p'acele vremi cu aruncatul, nimeresc și cade biata verită jos la rădăcina copaciului. Eu mă reped se o prind. Dar am mai înlemnit de milă: își luase capul în brâncile din nainte și și-l bătea de pământ.

Bunzariul se uită lung la ea și apoi imi țise: Amu ce folos ai tu Nițule, că ai lovit'o? Veđi, ea tot nu ți-a cădea vie-n mână.

Nu se p^ote trage de unde a c^ăđut, dar mai bine-șⁱ face singur^ă sama, dec^ăt se cad^ă vie-n m^âna ta!

At^âta m[']a cuprⁱns o jele de biata veveri^{ță}, de am prⁱns a pl^ânge de mila ei. Nicⁱ n[']am mai aruncat eu de atuncⁱ, far^ă vre-o pricin^ă, dup^ă nimic, c^ă-s »reu la m^ân^ă«, nimeresc de voiu da și numai din glum^ă.

Și c^âte și mai c^âte îmi spunea Bunzariul la tot pașul, c^ă scia multe, c^ât tocma el cu drept cuv^ênt ar fi putut đice: »vai de mine multe sciu, mult m^ê mir unde le țiu«; era omul isteț dela fire, t^ote cerca s^e le pric^ep^ă, ér ce auđea odat^ă, ferⁱ D^omne s^e mai uite c^ândva!

Intr[']o var^ă, umbl^ând la oi cu Bunzariul, ne-a apucat o pl^oie mare într[']o poian^ă frum^os^ă numit^ă »pe butanⁱ« sub »lazul lui Țe-peș«, la p^olele Ciceului. Turma s[']a tras sub copaci p^ân^ă va trece grosul pl^oiei și noi ér^ă. Dup^ă ce se mai r^âri pl^oia, esir^ăm de sub copaci, c^ă acum acolo prindea a ne muia mai tare, c^ă p^ân^ă ținuse pl^oia, apa sta pe frunzișurⁱ, dar dup^ă ce incet^ă, mișcate frunđele de v^ênt scuturau picurⁱ cei marⁱ de pe frunđe pe noi. Dup^ă ce esir^ăm și pornir^ăm oile la p^{ăș}une, ne oprir^ăm pe o d^ălm^ă l^âng^ă un furnicar mare c^ât o furc^ă bun^ă de f^ên, c^ât o c^ăpiț^ă (boghi^ă, orⁱ purculeț cum am đice). Nu departe de acel furnicar mai era unul tot aș^ă de mare. Printre ele era un drum de hotar, cu ogașe afunde și pline de ap^ă. Bunzariul meu, D-đeu s^e-l ierte, și mâie pe unde-a îns^êrat, se uit^ă cu mult^ă b^ăgare de s^em^ă jos, r^ăđimat în b^ăt^ă p^ec^ur^ăresce.

Ce veđi bade I^one? îl întrebai eu.

Hai și veđi și tu, Nițule, îmi đise el; hai veđi și tu bidigⁿiⁱ cu minte și cu înțelepciune. Uite icⁱ, furnicile ast^ea merg c^ătr^ă furnicarul cela, cele dela furnicariul cela vin spre ^ăsta, dar drumul cu ogașele lui cele pline de ap^ă le st^ă în cale. Ce g^ân-descⁱ tu, c^ă vreau ele?

— D^or^ă n[']or fi vr^ênd se s^e încaiere de piept? am r^esp^uns eu; dar Bunzariul îmi đise:

— Nu stau bun, dar totuși una ca asta nu-mⁱ vine a crede. F^ăr^ă, Nițule, uite ce g^ândesc eu, și ține minte, c^ă aș^ă va fi: Pl^oia a venit pe neașteptate. Furnicele erau la lucru și de pl^oie, într[']o degrab^ă, s[']au b^ăgat care unde a nimerit mai iute, prin vecinⁱ, la scutel^ă, unde le era mai de-a[']ndem^ân^ă, și acum vor a merge care la casele sale s^e-șⁱ ved^ă c^ăseniⁱ, copilașⁱ, cuprⁱnsul casei, dar nu pot, le st^ă în cale apa din ogașe. Dar uite, uite Nițule, veđi cum c^erc^ă și unele și altele dup^ă o trec^ăt^ore, uite c^ă unele merg pe l^âng^ă ogaș în sus, altele în jos, și cele de dincolo înc^ă fac aș^ă, caut^ă punte s^eracile, dar nu afl^ă.

M^ê uitaiu un scopot de vreme la ele, dar de-odat^ă v^eđur^ăm c^ă-șⁱ schimb^ă planul, se l^ăsar^ă de propusul de a merge p^ân^ă la cap^ețul ogașului, dar nicⁱ nu st^ătur^ă locului p^ân^ă se sece apa. Se apucar^ă b^ăr^ăb^ătesce, c^âte 3—4 la c^âte un paiu, c^âte un b^ățișor, și făcur^ă punte peste ogaș țep^ăn^ă și lat^ă ca de d^ou^ê degete, c^ât putur^ă trece unele înc^oce și altele înc^olo. Podul lui Traian peste Dun^ăre e o nimic^ă faț^ă cu puntea furnicelor mele, dec^ă vom lua în s^em^ă cine l[']a făcut unul și cine altul. Și trecur^ă apoi în r^end frumos, care la ale sale. Și ac^êsta s[']a înt^emplat înaintea ochilor noștri. Drept, c^ă în str^ădania lor cea mare, dup^ă ce am v^eđut,

c^ă ce vr^eu, li-am ajutat și noi, li-am pus c^âte un paiu orⁱ g^ătej, și v^e asigur, c^ă de sciau vorbⁱ, ne mulț^ămiau pentru ac^êsta mai frumos, dec^ăt mulți ^omeni.

C^ând plecar^ăm dela furninare se ne vedem de oi, îmi đice Bunzariul: Nițule, c^ât îi tr^ăi nu zg^ând^ări în furnicare, c^ă atuncⁱ pl^ou^ă. Cu mult^ă trud^ă își fac bieteles furnicⁱ curțⁱle și palatele lor, apoi omul s^e le strice!

Bunzariul îmi mai făc^u cunoscut^ă urm^ăt^orea istori^ă, ce o auđise și el dela nisce p^ec^urarⁱ din m^ărginenime.

Đice, c^ă un om dela ei avea un loc cu m^ălaiu sub p^ădure. C^ând începeau a fi cucuruzele în lapte începeau și gadinile a-i strica tot din ce în ce mai tare, p^ân^ă în urm^ă fu nevoit omul se m^erg^ă s^e-șⁱ apere m^ălaiul, dac^ă vrea se m^ân^ânce la ^erna m^ăm^ălig^ă din el. Și s[']a dus omul, și a str^ăjuit o đⁱ și d^ou^ê și mai multe đⁱle de-ar^endul. Mai alunga din c^ând în c^ând c^âte un mistreț din cel m^ălaiu, mai pușca c^âte dup^ă o sc^rof^ă de p^ădure cu purcei.

Intr[']o đⁱ numai v^eđ^u omul, c^ă se apropi^ă de coliba lui un urs mare gem^ând, cu br^âncile dinainte ridicate și ling^ându-șⁱ o lab^ă. Omul se sp^ăim^ent^ă, dar nu av^u vreme se m^erg^ă dup^ă pușc^ă și Marcu era l^âng^ă el tot gem^ând și ling^ându-șⁱ laba.

Ce era s^ă fac^ă bietul om? Sta înm^ărmurit l^âng^ă urs, aștept^ând ca acela în tot minutul se-l înhațe. Dar se înșel^ă, c^ă ursul nu se ac^ăț^ă de el, ci tot g^emea și-i întindea laba. In cele din urm^ă își g^ândesce omul: bietul urs va fi r^ănit la lab^ă, én se v^eđ, ce-a da D-đeu aceea a fi, de m[']a m^ânc^ă, tot cu-o m^orte-s dator. G^ândindu-șⁱ aș^ă, apuc^ă br^ânc^ă ursului și se uit^ă cu b^ăgare de s^em^ă la ea. Adec^ă în talp^ă v^eđ^u o ran^ă s^ânger^ând și în mijlocul ranei o țandur^ă. Se vede c^ă era împ^uns r^eu bietul urs. Acuma-șⁱ lu^ă omul inima'n dinți și scoț^end cuțitul din curea, trase țandura din talpa ursului. Url^ă de durere, dar cum o simți sc^os^ă, se liniști și merse de unde a venit ling^ându-șⁱ rana.

Mult^ă vreme s[']a tot g^ândit omul la urs, cum de nu l[']a m^âncat. In cele din urm^ă se g^ândea tot mai rar și mai rar la el p^ân^ă într[']un târđiu era mai se uite de tot înt^emplarea cu ursul, i se p^ărea numai vis. Dar într[']o đⁱ des de dimin^eț^ă, cine se apropi^ă de coliba lui g^ăf^ăind ca un bivol? Era ursul, de abea venea, aduc^ând o cr^eng^ă mare de m^êr, înc^ărcat^ă cu mere marⁱ și frum^ose, și cum ajunse o r^eđim^ă de colib^ă și se duse de unde a venit. Aduse cinste binef^ăc^ătorului s^eu doftor.

Omul pl^âns^e de bucuri^ă, c^ând v^eđ^u at^âta recunoscinț^ă dela un dobitoc necuv^ent^ător și-șⁱ đice: De ce nu lași D^omne, ca b^a-remⁱ ca ursul ^esta se fi^ă toți ^omeni?

Trecur^ă vre-o đece anⁱ, de c^ând p^ăr^ășⁱ b^ăta și traista de cioban și m^ê trudi^{am} cu cartea. C^ând ne propuneau dasc^ălii cei marⁱ despre durarea podului peste Dun^ăre prin ^omeniⁱ lui Traian totđeuna-mⁱ veniau aminte punțⁱle furnicilor dela butanⁱ; ér c^ând dasc^ălii ne povesteau despre emigrarea gințⁱlor, c^ând ne spunea cum Hunⁱ veniau golⁱ și fl^âm^ândⁱ, ér str^ăm^oșⁱ noștri îi îmbr^ăcau și imbucureau, ér ei în semn de mulț^ămit^ă, croiau Aprobate și Compilate asupra str^ăm^oșⁱlor noștri, atuncⁱ îmi điceam f^ăr^ă voi^ă: mai om e ursul din povestea Bunzariului, dec^ăt ^omeniⁱ din istoria dasc^ălului.

■ Ioan Pop Reteganul.

La E . . . .

Dusum'am în dep^ărtare,
Ca s^e uit amorul teu;
Preste munți și preste mare
Inz^ădar e mersul meu!

C^ăci viața f^ăr^ă tine
Este numai un suspin . . . .
De pre malurⁱ preregrine,
Drag^ă ér la tine vin.

Teodor Oltean.

† IMPĂRĂTESA-REGINĂ ELISABETA.

Când am înființat »Revista Ilustrată« ni-am propus a da cât numai ni-a sta-n puțință — portretele binevoitorilor și binefăcătorilor nămului nostru, ori cine ar fi aceia, dinpreună cu schițele biografiei lor. Lucru natural că dintre aceștia nu putea lipsi nici Maiestățile Lor Francisc Iosif I, Augustul nostru împărat și rege, dimpreună cu Augusta-I consortă Elisabeta. Că știut lucru este, că sub domnia M. S. au venit și asupra nămului nostru multe bunătați: ștergerea sclăviei seculare, înființarea metropoliei gr. ort. din Sibiu, reînființarea metropoliei de Alba-Iulia-Făgăraș, înființarea dieceselor de Lugos și Gherla, înființarea gimnasiilor noastre din Năsăud și Brad, înființarea Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, desvoltarea țiaristiceii noastre, desvoltarea noastră economică prin înființarea de bance în mijlocul poporului nostru ș. a. Asceptam numai să se împlinescă timpul când să-și serbeze iubileul de 50 ani a înțeleptei domniri și cu aceea ocaziune se dăm portretele și schițele biografice ale Augustilor nostri Suverani. Dar nu ni-a fost dat se putem ascepta până în Decembre, că la 10 Septembrie a. c. st. n. o întâmplare neașteptată a nimicit tôte planurile de jubilar, o întâmplare neasceptată și la început necredută a prefăcut timpul jubilarii în timp de doliu pentru întreaga noastră monarchiă, dar cu deosebire pentru Maestatea Sa bunul nostru Monarch.

În 10 Septembrie adevă s'a săvârșit în Geneva crima cea mai ticăloasă din sfârșitul acestui veac. Blanda și buna împărătesa-regină Elisabeta a Austro-Ungariei, a fost ucisă de un anarchist, pre cum amintirăm în suplimentul dat la broșura a IX-a a acestei Reviste.

Din datele relative la biografia înaltei defuncte, însemnăm următoarele:

Impărătesa-regină Elisabeta (Amalia Eugenia) s'a născut în 24 Decembre 1837 în Possenhofen, Bavaria. A fost a două fică a principelui bavarez Maximilian. La 18 August 1853 s'a logodit cu împăratul Francisc Iosif, ér la 24 Aprilie 1854 s'a cununat. În 1867 s'a încoronat în Budapesta.

Din fericita căsătorie a avut patru copii: Sofia, care a murit în 29 Maiu 1857; Gizela născută în 12 Iuliu 1856 și măritată după principele Leopold de Bavaria; Rudolf, fostul moștenitor al tronului născut în 21 August 1858, mort la 30 Ianuarie 1889; Maria Valeria, născută în 22 Aprilie 1868 în Buda și măritată în 31 Iulie 1890 după archiducele Francisc Salvador.

Dela mórtea fiului său Rudolf a pătimit împărătesa-regină Elisabeta de o bôlă de nervi foarte grea, pentru a cărei alinare a călătorit mult și a căutat băile cele mai vestite din lume. Din cauza acestei bóle în timpul din urmă, cam de 10 ani încóce, s'a lipsit și de participarea la serbările de curte.

Fiind odată la băile din Mehadia unde vedu poporul român și-a cumpărat o gramatică română și a prins se ne studieze limba, după ce scia multe limbi foarte bine.

Dar la 10 Septembrie a. c. i s'au curmat tôte călătoriile și tôte studiile. Că făcându-și în vara acésta cura la Nauheim, se duse și la Geneva, de unde în aceea și fatală voia să se întorcă cu vaporul. Eșind din otelul »Beau-Rivage« pe la órele 12 și 40 min. șiua spre a merge la vapor, un miserabil a năvălit asupra-i și i-a dat o lovitură-n piept, apoi a tulit'o la fugă. Lucrul acest criminal s'a întâmplat cu o așa repejune, cât mai nimenea n'a băgat de sémă că el s'a isbit de împărătesa, ér unélta ucigătoare — o pilă — n'a vedut'o chiar nimenea. Nici însăș M. S. nu scia ce i s'a întâmplat, credea că a voit se-i fure orologiul.

Dar deodată deveni palidă, începú a șovăi și căđu. Cei din apropiere o ridicară și o duseră la vapor. Acolo-și pierdu conștiința. Tăindu-i căpitanul vaporului corsetul — descoperiră rana.

Dar sânge n'a curs. Vedénd cei din apropiere că ori ce încercare de a o redescepta e zădărnică, o duseră ér la otel, unde murí preste câteva minute, că era împunsă chiar în inimă.

Vestea acésta tristă și îngrozitoare străbătú ca fulgerul în tótă monarchia și a dóua și scia deja tótă Europa de ea. Bunul nostru Monarch când aúdi, dișe celor din giurul seu: »Acesta e ceasul cel mai dureros din viața mea. Acum totul s'a sfârșit: Ér mai târziu se fi diș: »Nu este dar nici o durere în lume, de care eu se fi crutat«.

E de neînțeles cum un om póte se atace o femeie, care în tótă viața s'a n'a făcut nimérui nici un réu decât numai bine«. Apoi il podidiră lacrămile.

Vestea acestui omor înfiorător a umplut de durere și indignațiune pe tótă lumea bună și în deosebire pe popórele monarchiei noastre, căci scumpa suverană era o ființă plină de iubire și bunătațe, ori când gata de a alina suferințele celor nenorociți.

Nimenea nu putea bănuí măcar, că s'ar afla o hienă îmbrăcată în tip de om, care se ucidă pe așa o femeie, care nu făcea nimérui nici un réu, care cu sufletul frânt și cu trupul zdruncinat își trăi anii din urmă, jelindu-și bucuria cea mai mare. Un astfel de individ nu mai e vrednic se pórté numele de om, că este mult mai crud decât animalele cele mai sălbatice.

De sine se înțelege, că acésta faptă rușinosă și grozavă a desceptat pretotindenea durerea și desprețul cel mai mare. Atât din monarchiă, cât din tótă lumea s'au trimis numai decât depeșe de condolință. Viena și Budapeșta și tôte orașele și chiar satele monarchiei au îmbrăcat doliu, de pe case, școle și biserici atârna

Impărătesa-Regină Elisabeta.

flamure cernite, toate diarele apărură încadrate în negru, ér junii țeranî abstară dela jocurile lor obicînuite Dumineca.

Făptuitorul acestei crime a fost prins de doi birjari cari l'au predat poliției. El nu numai că nu arătă ceva părere de reu pentru fapta sa criminală, dar era vesel și cântă. A spus că este anarchist, și că a mers la Geneva ca se ucidă o persoană înaltă. Acum e închis, judecățile âmbă, dar ore pôte cineva se-i dicteze o pedepsă atât de aspră, după cum merită fapta lui criminală?

Cadavrul împărătesei-regine Elisabeta a fost transportat din Geneva la Viena, cu trenul, Joi în 15 Septembrie, unde sosi la 10 ore séra. Ér Sâmbătă în 17 Septembrie, la orele 4 d. a. fû înmormântarea.

Dela mórtea archiducelui Rudolf n'a mai vëdüt Viena atâta lume adunată. Sute de mii de ómenî au participat la înmormântare. Pe strade, în apropiare de palatul imperial, se vedeau uni-forme din toate armatele Europei.

Tóte curțile Europei au fost reprezentate. În persoană au luat parte împératul Germâniei, regele Saxoniei, regele României, regele Sêrbiei, principele regent al Bavariei; țarul Rusiei a fost reprezentat prin marele duce Alexis, regele Italiei prin moștenitorul de tron, asemenea a fost reprezentată regina Angliei și președintele republicii franceze. Mai fost'au acolo prințul Bulgariei și o multime de prinți și alte persoane înalte.

Cortegiul funebru a pornit dela Burg și a mers la biserica Capușinilor, unde e cripta familiei domnitóre. Impératul și regele nostru era într'o trăsură cu împératul Germâniei.

Carul mortuar avea înhamati 8 cai negri. Cosciugul nu se mai vedea de cununî, pe unde trecea, toate capetele se descoperiră și mulțimea, pătrunsă de durere, sta în tăcere.

Tótă lumea plângea cu lacrimi de durere.

Când a fost dus cosciugul în biserică, Maj. Sa nu-și mai putea luá ochii de pe el și-l podidiră lacrimile de plângea neconsolat. Binecuvântarea cosciugului o făcú monseniorul Gruscha, cardinalul episcopesc al Vienei, după care binecuvântare cosciugul fû dus în cripta familiară ce este în acea biserică.

Acolo s'a făcut o nouă binecuvântare, apoi prin ministrul curții a încredințat gardianului capușin cheia sicriului și i-a recomandat se iee sicriul în pază. Gardianul a răspuns că va griji de scumpa adormită.

Majestatea Sa a plâns în tot decursul ceremoniei. Înainte de a pleca din criptă Majestatea Sa a îngenunchiat lângă cosciug și a sărutat de repetite ori capacul cel de metal al aceluia, plângând din adâncul inimei. Toți cei de față plângeau împreună. În urmă eșiră toți din criptă.

Pe la orele 6 séra își luá împératul-rege adio dela Suveranii și principii străini, cari plecară fiecare la ale sale, și dânsul se duse la Schönbrunn.

După înmormântare Majestatea Sa împératul și regele nostru a adresat un frumos manifest, care sună:

Cătră popóarele mele!

Cea mai grea și cea mai nemilósă cercare m'a ajuns pe mine și Casa mea.

Consórta Mea, decórea tronului Meu, credinciósa mea soție care în cele mai grele ceasuri ale vieții mi-a fost mângăere și spri-gin, în care am pierdüt mai mult decât a-și putea spune — nu mai este! O întemplantare îngrozitoare a răpit'o dela Mine și popóarele Mele.

O mână ucigașă, unélta acelei patimî nebune care țintește la nimicirea ordinii sociale de ađi, și-a ridicat pumnalul contra uneia dintre cele mai nobile femei, și c'o ură órbă și fără scop a strépuns acea inimă, care ură n'a cunoscut și care numai pentru bine a bătut.

În mijlocul acelei dureri nemărginite, ce m'a ajuns pe Mine și Casa mea, în fața acelei fapte ne mai auđite, care a îngrozit lumea întregă, este mai înainte de toate vócea iubitelor mele popóre, care îmi ușurează inima. Când în fața hotărîrii dumneđeesci, care mi-a dat o lovitură atât de grea și necuprinsă, Mě închin cu venerațiune, trebuie să aduc mulțamită Provedinței pentru marea comóră, ce mi-a conservat: pentru iubirea și credința milioanelor, ce în óra suferinței Mě încunjură pe mine și Familia mea.

În apropiere și în depărtare, în sus și în jos s'a arătat în mii de forme doliul și durerea pentru fericita în Domnul Impără-tésă și Regină. Într'o mișcătóre armonie răsună de pe toate buzele plângerea pentru pierderea ireparabilă, ca un resunet fidel la ceea ce simt în sufletul Meu.

Precum eu voi păstra cu sfințenie până la mórte memoria iubitei mele soții, tot așa grațitudinea și stima popórelor Mele îi vor ridica ei monument durabil, pentru toate timpurile.

Din adâncul inimii Mele mahnite mulțamesc fie-căruia pentru acéstă dovadă mai nouă a simpatiei devotate.

Atunci, când vocile sêrbătorești, ce erau să rêsune în acest an, trebuie se amuțescă, reamintirea de nenumăratele dovedî ale alipirii și sentimentului comun fidel, îmi rêmâne ca cel mai prețios dar, ce Mi-l dau popóarele Mele.

Comuniunea durerii constituie o nouă și intimă legătură între tron și patrie. Iubirea nestrămutată a popórelor Mele, mě întărește nu numai în acel sentiment mărit al datoriei, ca se stăruesc în misiunea, ce-Mi este încredințată, ci Mě întaresce totodată și în speranța succesului. Implor pe Atotputernicul, care m'a lovit atât de greu, să-mi dea încă putere de a putea duce la sfêrșit aceea, spre ce sunt chemat. Il rog se binecuvinte popóarele mele și să je lumineze, spre a afla calea iubirei și a înțelegerii, pe care înainte s'înflorescă și se devină fericite.

Dat în Schönbrunn, la 16 Septembrie 1898.

Francisc Josif m. p.

Noi, dinpreună cu toți fideliî supuși ai bunului nostru monarch, se ne rugăm cu pietate Părintelui celui de sus, se odich-nescă sufletul cel blând al repositatei suverane, ér inima cea ră-nită a bunului nostru monarch se o mângăie și întărescă, împli-nindu-i rugăciunea, ca *pacea și buna înțelegerere între popóarele Sale se se ridice ca cel mai frumos și mai durabil monument și ca cel mai sfânt document al părerei de reu după scumpa decedată.*

Vorbă veche.

*Tot mi-ai spus dragă vecină
Că de-oiu crește mărișor
O se-mi dai, se-mi dai pe Aglaia,
— Dulce ce-ți fû vorba aia! —
Pe Joiaș și pe Bujor
Și de lapte pe Sâmbaia!*

*Ei și-acum dragă vecină
Étă veđi că-s mărișor
Ș-ai se fii la vorba aia
Și de nu-mi dai pe Sâmbaia
Pe Joian și pe Bujor
Dar se-mi dai, se-mi dai pe Aglaia!*

Josif Stanca.

Adunarea din Beiuș a Asociațiunii.

Adunarea generală a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ce s'a ținut anul acesta pentru întâia-ori la Beiuș, în mijlocul fraților noștri din Bihor, a fost una din cele mai frumoase și mai imposante. Sărbările, ce Români bihoreni le-au arangiat în onoarea și din incidentul acestei adunări, au fost cât se poate de mărețe și înălțătoare de inimă. Poporul nostru din întreg ținutul Bihorului, așa zicând, s'a pus în mișcare, arătându-și bucuria și dragostea sa față de numeroșii și aleșii oșpeți români, cari s'au adunat la Beiuș din toate părțile țerei pentru a da mână cu mână în lupta cea măreță pentru cultura națională a poporului român.

Încă Vineri, în ajunul adunării, comitetul Asociațiunii părăsind pe pământul Bihorului, fu întâmpinat în călătoria sa mai întâiu la gara din Oradea-mare, unde-i eșiră înainte un număr mare de Români. Aici dl avocat Zigre bineventă comitetul în numele Românilor bihoreni, ér președintele Asociațiunii, dl Ioan M. Moldovan, vicar capitular în Blașiu și membru al Academiei Române răspunde, mulțamind Bihorenilor pentru dragostea cu care sunt primiți.

La Orade se întruniră din toate părțile mulțime de oșpeți români, așa că plecând de aci mai departe spre Beiuș, a trebuit să se adaugă încă șese vagoane de tren, căci nu mai încăpeau. Înainte de-a ajunge la Beiuș, comitetului i-s'au făcut încă o primire căldurosă la gara din Sâmbătsag (Szombatsága-Rogoz). Aci se adunase o mulțime de țeranți români sub conducerea d-lui protopop Ioan Pop din Hadad, care bineventă comitetul printr'o vorbire frumoasă. Președintele Asociațiunii le mulțami, arătând, că scopul pentru care luptăm și am luptat întotdeauna, este păstrarea limbei noastre.

Séra trenul sosi la Beiuș. La gara de aci nu te mai puteai mișca, atâta lume românescă se adunase. Când trenul sosi în gară mulțimea erupse în strigări de »Să trăescă«, cari făceau se răsună văile Bihorului. După-ce strigătele încetară, luă cuvântul dl protopop gr.-cat. din Beiuș Augustin Antal, care bineventă comitetul și pe oșpeți prin următoarea vorbire:

Bineventarea la gara din Beiuș.

Magnifice domnule president!

Strălucit comitet central!!

Cu devotamentul cel mai curat al venerațiunii am grăbit aci a vă întâmpina cu salutarea cea mai căldurosă, de bine ați venit la noi, voi apostoli dela margini, apostoli adevărați și rivnitori la cultura și lumina poporului nostru românesc; mai mult domnilor! cu focul inimei noastre dorind am dorit a vă îmbrățișa și strînge la piepturile noastre, pe voi, frații noștri cei mai distinși și buni, căci pe terenul cel vast al culturii nămului nostru nu poate se fie între noi deosebire nici de credință, nici de condiție, nici de etate, ci toți ca unul, »viribus unitis«, punând umăr la umăr, avem cea mai sfântă datorință — a înălța prestigiul națiunii noastre preaiubite, a aprinde lumina, a arunca cu prisosință sămânța culturii în agrul cel vast, dar țelinos al poporului nostru.

Dee Dumneșul părinților noștri, ca toate festivitățile, ce se vor aranja pe lângă un program precisat la adunarea generală a preaiubitei și preaprețuitei noastre Asociațiuni, se fie conduse de sentimentele cele mai curate religioase și adevărat naționale și patriotice, și ca se fie acele cât se poate de rodnice, mănose și îmbucurătoare pentru cultura și lumina poporului nostru.

Fie, ca toți oșpeții, cari ne vor ferici cu prezența lor și în deosebi strălucitul comitet central, să se afle la noi bine, vesel, ca acasă între frați, ca apoi cu plăcere, cu cele mai dulci suve-

niri și reminescente, se ne cuprindă și pe noi, pe Beiușeni, în lăuntru inimilor sale.

Se trăescă binemeritul, vrednicul președinte al Asociațiunii! Să trăiescă întreg strălucitul comitet central!

După răspunsul dat la această vorbire de președintele Moldovan, fiind ambele cuvântări urmate de vii urări de »se trăescă« oșpeții au fost conduși în oraș și așezați pe la quartire, ce erau dinainte alese și întocmite spre deplina mulțamire a tuturor.

În dimineața următoare, adică Sâmbăta în ziua de Stă-Mărie, (15/27 August), când avea să se deschidă adunarea, stradele Beiușului mișunau de lume, ce se adunase cu miile, mai ales țeranți de prin toate părțile Bihorului. Președintele și membrii comitetului însoțiți de lume multă, luară parte mai întâiu la servițiul divin atât în biserica gr.-or., cât și în cea gr.-cat., fiind în amândouă bisericile oficiat servițiul divin cu mare ceremonie. După eșirea din biserică, lumea se adună într'un mare pavilion, construit anume spre acest scop, unde la 11 ore președintele I. M. Moldovan, deschise adunarea prin următorul discurs:

Discursul de deschidere al președintelui.

„Onorată adunare generală!

Inima noastră saltă de bucurie, pentru-că acesta convenire anuală a societății noastre o putem sërba între munții Bihorului celui cu nume și strălucire vechie, — în focalul, carele de multe decii de ani răspândește lumina și cultura în sinul poporului român. După descensiunea spre ținutul, unde primii descălecători, întemeiatorii nămului românesc au pus mai întâiu piciorul pe pământul patriei noastre, binecuvântat cu multe frumșeți și daruri, vedem acum locul adunării noastre generale mutat întraltă regiune éráși apusenă și situat la marginea teritorului locuit de Români. Așa spre bucuria noastră a tuturor, se adună și întregesc ochiurile acelei catene, care în mod vechi și arătat are se împreune odinioară totă suflarea română din regiunile Ungariei. Falnicul Bihor este, care ne cuprinde cu brațe deschise și ne împarte cu abundențe salutări frătesci. Fiă și el salutat din partea noastră cu totă căldura și iubirea inimei noastre românesci!

Onorată adunare generală! Puține și rari sunt ocaziunile, întru cari Români devotați binelui comun al nămului lor se pot consulta asupra unor întrebări de interes vital pentru noi. La ocaziuni de acestea se reînprospăta în memoria noastră și se desvêlesce icóna tristă a trecutului plin de vijelie. Timpuri grele au fost acelea și în mod nemilos au rărit șirurile străbunilor noștri, ba de multe ori valorile înălțându-se cu furie, au încercat a șterge până și amintirea poporului român. Dar caracterul tare și vênjos al lui totdeauna s'a arătat învingător. Lupte bărbătesci, retrageri istețe, l'au scăpat de furtuni, ér după alinarea acestora, éráși s'a ridicat ca holda culcată de vânt, éráși s'a vindecat ca surceii tineri ai viței zdrobiți de gheață.

Étă de unde provine încrederea cea mare a poporului nostru în vitalitatea sa, încredere, care une-ori a putut produce rezultate bune. Fără acum, după ce relațiunile vieții de tot s'au schimbat, poate fi aducătoare de perire. Părinții noștri de câte ori printre vijelii au putut să-și procure ore-care liniște, s'au recules, și-au adunat puterile, și au lucrat pentru conservarea națiunii; ér când au priceput, că factorii ce încurg asupra vieții poporului român s'au schimbat, și ei au vechi de alte mijloce de apărare. Când lumina și cultura a început a se răspândi prin regiunile noastre, îi vedem și pe ei întărindu-se cu armele culturii și onorând puterea acestor arme. La început îi vedem alergând la sorginți de cultură străină, ér mai târziu și ei întemeiază pentru sine foculare de acestea. Chiar în locul acesta, unde suntem adunați spre a ne împărți salutări

frătești și a împlini agende culturale de prima ordine, bărbați a căror amintire se va face în veci cu laudă, au ridicat institute culturale, cari de multe decii de ani au răspândit lumină binefăcătoare în sinul poporului românesc, deșteptă simțul național și-l întăresc.

Er ca se avem o legătură comună între noi, — ca se împreune deosebitele centre de cultură mai mici și mai mari, mult depărtate unul de altul, — ca se lege toate palpitațiunile de felul acesta ale inimei românesci, au întemiat societatea comună pentru toți Români din Ungaria, a cărei adunare anuală o serbăm acum.

Onorată adunare generală! Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, după mintea întemeiatorilor săi este menită a produce unitate întru mișcările noastre culturale; a face, ca toți Români, ori unde ar locui ei prin întinsele regiuni răsăritene ale Ungariei, să pricipă și cunoscă lipsa neapărată de a răspândi și generalisa cultura română în sinul poporului român, a face ca toți Români fără de nici o contare la deosebirile, ce relațiunile vieții produc între straturile societății — nu numai se cunoscă, dar chiar se și simtă această lipsă și punând cu toții umăr la umăr, cu dragoste frătească să lucreze fie-care după cele mai bune puteri ale sale spre înaintarea culturii noastre.

De aceea au dispus ei, ca adunările generale să se țină în locuri deosebite, acuși într'un colț din creerii Carpaților răsăriteni ai Ungariei și a undulațiunilor interne și externe ale lor, acuși într'altul, ca așa dulcea noastră limbă română, acest criteriu distinctiv al nostru, să se desvôle uniform, și prin mijlocirea ei cultura poporului român se crească și înflorească.

Increderea aceea fatalistică în puterea de viață a naturii noastre, acum după ce simțul național la toate popoarele s'a deșteptat și înflăcărat, după ce el a prins a opera cu atâta vigoare în toate direcțiunile, ar putea deveni fatală pentru noi, mai ales decât considerăm, că drumurile ferate și electricitatea pătrund și unghetele cele mai retrase, și încrederei acelei mortărețe, de care poporul nostru era cuprins odinioară, nu mai lasă adăpost liniștit.

Frați Bihoreni! ați primit Asociațiunea cu atâta căldură și iubire frătească. Dovadă vie, că sunteți pătrunși de scopul măreț care-l urmărește ea. Fie, ca și straturile cele mai adânci și mai retrase din jurul acesta și celelalte ținuturi ale Ungariei locuite de Români, se ajungă la deplina cunoștere a acestui scop și cu dragă inimă se lucreze pentru realizarea lui. Așa puterile noastre se vor întări și înrădăcina atât de adânc, încât nimeni nu va fi în stare a-le smulge. Dispunând de așa mijloce, Asociațiunea noastră va putea lucra cu fruct spre conservarea și înflorirea limbei și literaturii române, și prin mijlocirea lor va putea răspândi în cercuri tot mai largi cultura, care în zilele noastre înalță atât de mult pe cei ce o îmbrățișază cu devotament și nimicesce pe cei ce o ignorază.

Cu acesta declar adunarea generală a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român de deschisă.

La vorbirea președintelui, urmată de vii și furtunose aclamări din partea publicului, a răspuns, în numele Românilor bihoreni, dl Iosif Vulcan, redactorul »Familiei« din Oradea-mare:

Răspunsul dlui Vulcan.

„Ilustre d-le președinte!
Onorată adunare generală!

Sub impresiunea unei adânci emoțiuni, incapabil de a-mi stăpâni bătăile repezi ale inimei, cu sifală viu se iau cuvântul în momentul acesta.

Căci este sfânt stégul, care ne-a întrunit aici, stégul culturii naționale, și este de o înaltă însemnătate pentru noi toți Români orașul acesta, prin aședemintele sale românesci de cultură!

Și totuși marea onoare ce mi-s'a făcut de confrății noștri Beiușeni, invitându-mă se salut Asociațiunea aici în numele Românilor din țera Bihorului: pare-că dă avânt curajului meu.

Bucuria, fericirea, ce ved reflectându-se pe toate fețele; această strălucită adunare de fruntași și popor, o cunună a cărei podobe sunt femeile: ne presentă tabloul unei serbători mari, de care n'au mai vădut acești munți ai bătrânului Bihor.

În mijlocul acestor mărețe serbări, inima ni se umple de mândrie căci vedem manifestându-se puterea de viață a elementului românesc.

Prin urgia vécurilor, deși de multe ori împedecat în progresul său, Românul a dat mereu înainte și ține și astăzi sus și tare seminția latinității acolo, unde a aședat pe strămoși marele împărat Traian.

În timpurile cele mai grele, totdeauna a avut o stea conducătoare și stéua acesta a fost iubirea limbei sale. A îndurat lipsuri, a suferit persecuțiuni, a preferit se móră, dér nici odată, nici în fața morții, n'a renunțat la limba sa.

Limba acesta e moștenirea noastră cea mai sfântă. E veche căci am adus-o din Roma; e dulce și frumoasă, căci e fiica ginteii latine, și ni-e scumpă, căci e limba maicei noastre.

O iubim, căci ea este mândria noastră; ne închinăm frumseților ei încâtătoare și o adorăm cu evlavie, ca pe o dumnezeirei

Păstrarea și cultura ei este scopul vieții noastre. Fără acest scop, nu mai avem titlu de existență. Fără acest scop nu mai putem trăi.

Limba și cultura ei ne sunt credeul. Limba și cultura ei ne sunt viața. Pentru aceste jertfim tot, pe ele nu le jertfim pentru câte comori sunt în lume.

Pedecile nu ne descuragéză, stavilele ce ni-se pun nu ne înspăimântă; ba ele ne îndemnă și mai mult se ne mai strîngem rëndurile, să ne adunăm puterile, să ne întărim pentru munca mare și salvătoare.

Din munca acesta își cere partea sa și Bihorul nostru, îngrijindu-se a-și da cea mai bună parte a sufletului și bucurându-se din inimă, că póte și el se-și facă datoria.

Întrat în arena culturii naționale, Bihorul salută dar, prin graiul meu, cu respect și devotament Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, întrunită aici în adunare generală în Beiuș, urându-i din tot sufletul progres întru realizarea scopurilor sale.

După încetarea însuflețitelor urări de »se trăiescă«, ce au urmat după acest discurs, s'a trecut la discutarea obiectelor dela ordinea zilei. Anume, s'au ales diferitele comisiuni: pentru esaminarea raportului comitetului, pentru esaminarea socotelilor, pentru încassarea taxelor etc. S'au făcut cunoscute propunerile ce au fost înaintate la comitetul central. Intre acestea era una din partea despărțemintului I (Brașov) de-a se da din venitele Asociațiunii un ajutor mai simțit acelor despărțeminte, cari fac trebă mai bună, lucrând pentru cultura poporului. Altă propunere se făcuse din partea dlui vicar al Selagiului Alimpiu Barboșoviciu, de-a nu se mai ținea în viitor adunările generale ale Asociațiunii în ziua de Stă Măria, ci în alte zile, ca preoții se nu fiă împedecați de a lua parte. S'a făcut cunoscut tot odată adunării, că dl Ion Pop-Reteganul și preotul Baci din Șoimuș au oferit Asociațiunii 20 fl. pentru a se pune basă unui fond în memoria fericitului poet Andreiu Murășianu. Din interesele acestui fond să se dea în 16 Novembre a fie-cărui an — ziua morții lui A. Murășianu — câte un premiu pentru cea mai bună poesiă românească, etc. Tóte acestea sau predat comisiunilor alese pentru studiere.

S'au cetit, între altele, mai multe telegrame de salutare ce sosiră la adresa adunării din diferite părți ale țerei. Intre acestea se afla și o căldurosă telegramă din partea Escelenței Sale Metropolitanului din Sibiiu Miron Romanul, care a fost primită cu deosebită bucurie din partea publicului.

Ședința întâiu s'a închis după orele 12. Intre țerani, cari în număr mare luară parte la adunare, s'au împărțit din partea comitetului Asociațiunii mai multe cărți gratuit, făcându-le mare bucurie.

La două ore d. a. a urmat banchetul la care au luat parte vre-o 300 persoane și s'au ținut numeroase toaste frumoase. Pavilionul, unde s'a ținut banchetul, era încungiurat de țeranî, cari atât aici, cât și pe stradă își arătau însuflețirea prin dese strigăte de »se trăiescă« la adresa oșpeților.

Séra a urmat un minunat concert și producțiune teatrală, care a făcut onóre fraților noștri bihoreni.

In ziua a doua a adunării, adecă Duminecă în 16 (28) August, sosiră la Beiuș încă și mai mulți țeranî, ca în ziua întâiu.

După eșirea din biserică, s'a început ședința a doua în care ținta discuțiunilor se întorcea mai ales în jurul dorinței, ca Asociațiunea se caute a-și întinde lucrările sale în mijlocul poporului.

Comisia pentru înscrierea de membri a făcut cunoscut, că s'au încassat ca taxe pentru Asociațiune peste 1300 fl. și că s'au înscris ca membrii fundatori cu taxe de câte 200 fl. dniî: George Lazar avocat în Vinga; Teodor Vancea notar în B.-Lazur; Paul Pap avocat în Beiuș; Dumitru Negrean comerciant în Beiuș și Nicolae Cristea episcop în Beiuș. Di Dr. Coriolan Pap avocat în Orade, s'a făcut membru pe viêtă cu 100.

Propunerile în cea mai mare parte s'au predat comitetului pentru a hotărî asupra lor. In legătură cu propunerea Brașovenilor în a căreia discuțiune amănunțită nu s'a intrat, s'a hotărît a a se adauge în regulamentul pentru afacerile interne ale despărțemintelor un punct, după care despărțemintelor li s'a dat drep-

tul de-a arangia petreceri séu alte producțiuni al căror venit va rămânea în favorul lor.

S'a ales comitetul pentru un nou period de trei ani astfel: I. M. Moldovan, președinte; Dr. Il. Pușcariu, v.-președinte; Dr. C. Diaconovich, secretar I; membri ordinari în comitet: Partenie Cosma, I. Papiu, Z. Boiu, L. Simonescu, Dr. R. Roșca, N. Ivan, protop., I. Rusu, Ios. St. Șuluțiu, I. Crețu, On. Tilea, Dr. Diaconovich, Nic. Togan. Membri suplenți: Popovicî, Dima, majorul Maxim, Dr. Beu, Oct. Rusu, și E. Dăian.

In fine s'au cetit érašî mulțime de telegrame de salutare din toate părțile locuite de Români. Intre acestea era și o telegramă din partea P. S. Sale părintelui episcop Ioan Mețianu dela Arad și alta din partea P. S. Sale părintelui episcop Dr. Radu dela Lugoș.

Sfîrșinduse adunarea, a urmat séra un bal frumos și bine cercetat, la care s'a jucat și »Călușorul« de 17 tineri îmbrăcați în costum național.

Așa au decurs pe scurt serbările dela Beiuș. Au fost serbări adevărat românesce, ca și cari n'au mai vădut Români din Bihor nici-odată în părțile acelea. Mulțamiți au rămas Beiușeni de numărul mare și ales al oșpeților lor, dar mulțamiți au rămas și oșpeții de primirea căldurosă, ce li-s'a făcut, și de dragostea românescă, ce li-s'a arătat. Se vede, că sângele apă nu se face nici odată. Deși în împrejurări atât de grele, focul iubirei de nēm nu s'a stîns în Români bihoreni și avem nădejde, că el va arde de aci înainte cu flacări și mai puternice decât până acum.

In natură.

*În ostrovii cu blăți întinse
Resun'a broștelor cântări
Pe înserate;
Er trestia în vînt se sbate
Cu freamăt lin de murmurări*

*Făclia nopței se ridică
Priviînd natura amical,
Cu ochi de rază,
Și lumea 'ntrégă dormiteză
Cu 'ncetul la al păcii mal.*

Alvescu.

Ursitórele pădurei fermecate.

Spun, mare, că odată un tîner întărdie nóptea pe drum și voind se mai scurteze drumul dete prin pădure; acel tîner se chiamă Ohis-Dan. Abia ajuns pe la mijlocul stușișelor, când d'odată se iscă un vînt, da un vînt scii cólea cum bate pe la bobotéză. Merse mult și în toate părțile, vedea însă, că drumul nu mai sporia. N'avea nici un semn după care să se ia, fiind-că stușurile erau așa de întinse în cât putea merge ceasuri întregi și nu-i mai da de căpătâi. Nóptea era négră, ceriul era învăcsit de nori.

Ostenit de atăta umblăt, ședù se se mai odichnescă nițel. Și cum sta el acolo dus pe gânduri, d'odată i se arată trei femei pe care nici nu le vădusă de unde eșiră. Căteși treile venia cătră dînsul, una era îmbrăcată în roșu, alta în albastru, ér alta în galben. Sosind mai aprópe de Ohis-Dan, pe când cele două dintâi, își căta de trébă, cea de a treia, dând pricină de vorbă tînerului, alergă cătră dînsul și-i dîse: Ce cauți tu în acéstă pădure pe acest timp? . . . Ce vrei? . . . Și pe cine? . . .

Femeie a lui D-đeu, pe nimene nu caut ci am rătăcit prin acéstă pădure și nu mai pot eși; arată-mi tu calea pe unde pot eși. Femea îmbrăcată în galben apucă pe Ohis-Dan de mână și plecă într'o gónă cu el. Ah! nu mai pot fugi, dîse băiatul, mai stai se ne odichnim. Nu putem, dîse femea, drumul este încă lung.

Băiatul auđin daceste cuvinte dîse: Femeie, cine ești tu? Eu, dîse femeia, sunt ursita ucigașilor. — Fugi! fugi! nu vreau se merg cu tine, fugi!

Femeia dispărù. Nu trecù mult și cele două femei îi se arată. Ce ședî aici? nu te-a scos din pădure? Nu, dîse băiatul Ohis-Dan. — Alege atunci una dintre noi să-ți arete calea. Tînerul se uită la améndouă și alésă pe cea în albastru.

După ce merse ei cale lungă băiatul dîse: Ah! ce ostenit sunt, mai stai se ne odichnim. Femeia îi dîse: tinere, drumul este lung nu putem a ne odichni.

Da tu cine ești, o întrebă băiatul.

Eu? eu sunt ursita care încurăgiez pe ucigași se omóre. — Fugi! fugi! nu vreau se mai merg cu tine, fugi.

Femeia peri.

Tu trecù mult și veni și femeia cea îmbrăcată în roșu, apropiinduse de Ohis-Dan îi dîse: Adă mâna tinere și mergi cu mine, că D-đeu nu lasă pe cel rătăcit.

Ohis-dan îi întinse mâna, femeia o apucă și merse apostolesce. Ajungînd la marginea pădurei dîse băiatului: tinere se știi de ađi înainte ca pădurea asta se chiamă a ursitóreilor.

Dar cine ești tu, o întrebă băiatul. — Eu sunt ursitóreia bine-lui, și dîcînd aste vorbe d'odată peri. Ohis-Dan suspinînd, plin de spaimă ingenunchiă la pămînt înălțînd mâinile cătră cer pentru a mulțami lui D-đeu pentru buna călăuză, apoi se sculă și plecă.

România, Tēcuciu.

Cul. de J. Negrescu.

Credința și pietate.

*Adâncă 'Ţi-e setința din cartea nemuririi
In care, Dómnne, scris-ai solemn că Tu voesci
In veci se nu bea omul din cupa fericirii,
Decât legat prin taine cu sferele ceresci.*

*Iar aripi sburătoare spre crugurile 'nalte,
Spre mândra lui obârșă, i-ai dat p'acest pământ
Credința, Pietatea, printr'ênsele se salte
Spre plaiul fericirii, sburând peste mormânt.*

Joan C. Negrescu.

Musicantul cel sêrac și colegul lui.

(Traducere din limba germană).

O faptă rea se povesteste pe tot locul, dar de faptele cele bune nu se prea face multă vorbă. De aceea nu pot tăcea, când vîd orî aud ici côlea câte de o faptă bună, și chiar acum voi u a vî povesti una, care nu-i de tot vechiă.

Intr'o frumósă și de vîră era în Praterul Vienei o mare sêrbătoare populară. Toți grăbiau într'acolo, tineri și bătrâni, avuți și sêraci, spre a se desfăta, și veneau și unii strêini, cari participau la bucuria populară. Unde sunt ómenî voioși, acolo póte spera ceva și acela, care e avisat la misericordia semenilor sei mai fericiti. Așa erau și aci o mulțime de cerșitori, cari cercară a-și câștiga câte un ban cântând în deosebite instrumente musicale.

In Viena trăia p'atunci un invalid, care nu se ajungea cu mica lui pensiune. A cerși nu voia. Luă deci o violină, la care — ca Bohem — se pricepea încă din casa părintescă. El șicea sub un arbore mare din prater, și pe pudelul seu și-l dresase de sta înaintea lui ținându-i pălăria cea vechiă în dinți și adunând în ea bani, ce se îndura cineva se-i arunce. Ađi încă sta el aci și șicea în violină și cățelul îi ținea pălăria, dar ómenii treceau p'aci-n colo și pălăria rămânea gólă. De ar fi privit aceștia numai odată pe musicant, de sigur li s'ar fi făcut milă de el. Un pîr rar, cărunț, îi acoperea numai o lécă scăfărlia; un scurtuc vechiu milităresc îi era tótă îmbrăcăminte. Luase invalidul acesta parte în multe resbele, și mai din fiecare se tređi cu câte un petec de suvenire, de pierderea cărora nu trebuia să se îngrijescă. Arcul îl ținea numai cu trei degete dela mîna dreptă. Un glonț îi luase pe cele două, chiar atunci, când o ghiulea-i sbură piciorul. Și totuși ađi nu priveau spre el ómenii cei veseli, și el își cumpărase strunele dela violină pe ultimii cruceri și șicea din tóte puterile lui marșurile și cântecele îndatinate. Trist privea bătrânul la masa undulătoare, la fețele vesele, la splendidele lor haine. La risul lor intra săgeți în inima lui, — în astă sêră va trebui se zacă flămînd pe așternutul lui de pae în căsuța de sub coperiș. Cățelul lui era într'adevîr mai fericit de cât el; el póte o fi aflat vr'un os pe cale de și-a potolit fómnea.

Era deja târziu după amiađă. Sperarea invalidului musicant era aprópe de apunere ca și sórele; căci se reîntorceau care pe la casele lor. Când mîna cea obosită nu mai putu mișcă arcușul și nu-și mai putea mișca nici piciorul, se aședă pe o pîtră, își rîdima fruntea în palmă, și pămîntul beu câteva lacrimi tainice fără a șice ceva.

Dar un domn îmbrăcat pompos, care stătuse în apropiere rîdimit de trupina unui arbore și privise de lung timp pe musicantul invalid și vîduse totul, fără ca acela se-l fi zărit, vîdú cum acela se aședă pe pîtră desperat și cum își șterge lacrimile cu mîna cea uscată, ca lumea se nu i le vađă. Domnului acestuia i se păru că lacrimile invalidului cad pe inima lui

ca picurî fierbinți clocotitori, și se apropie de el și dându-i un galbin de aur îi șise: »Imprumută-mi mie violina o lécă!« Invalidul privi plin de mulțămire pe domnul, care âmbla cu violina ca și cu limba nemțască de neîndemânatic. Numai decât îi gâci cugetul și-i întinse violina. Aceea nu era chiar rea, dar în mîna musicantului comun scârțăia de se-ți astupî urechile. Domnul o stimulă până da tonuri curate ca un clopoțel și aședându-se aprópe de invalid îi șise: »Colegă, dumniata adună bani, că eu voi cânta« Apoi începú domnul a cânta pe violină, cât bătrânul invalid o privi mirat și nu credea că-i violina lui; căci vibra până în sufletul auditorilor tonurile scóse cu multă măestrie de ghibaciu violinist. Aci cugetai că auđi glas îngeresc iubilând, aci érašî ca tonul plângător al copiilor miseriei, și inima ascultătorilor atât fú de mișcată, cât li se umediră ochii de lacrimi.

Și se opriau cetele de ómenî și priveau uimiți spre domnul cel elegant, și ascultau tonurile cele melodióse; fie-care vedea, că domnul cântă pentru sermanul invalid, dar nimenea nu-l cunosea. Tot mai mare se făcú cercul ascultătorilor. Se opriră locului chiar și trășurile cele scumpe ale frunțașilor. Și ce era lucru mai de căpeteniă, fiecare vedea ce intenționéză strêinul artist, și da milă cu mîna plină. Aur și argint prinse a se grămădi în pălăria sêracului, și aramă, care după cum îl lăsa inima și punga. Pudelul mornăia, de mânia orî de îndestulare? Nu mai putea ținea pălăria, așa devenise de grea. »Golesce-o bătrânule«, strigară ómenii, »s'a mai umplea odată!« Bătrânul invalid o golí, și în adevîr îndată trebui se o mai goléscă odată în sacul, în care-și purta de comun violina. Strêinul sta cu ochii strălucitori de bucurie și cânta, cât un »bravo!« după altul resună din mulțime. Tótă lumea era entusiasmată. In fine cânta violinistul minunata melodie: »Dómnne ține pe împêratul Franț«. Tóte pălăriile și căciulele se ridicară de pe capete, căci Austriacii iubeau pe împêratul Franț din inimă, și el și merita aceea iubire; bucuria poporului era atât de mare, cât mai toți prinseră a cânta acest cântec după violinist. Și musicantul o cântă cu cea mai mare însufletire până-n fine; apoi depuse repede violina în brațele fericitului invalid și până nu se putea reculege publicul, virtuosul dispărú.

»Cine fú acesta?« întrebă publicul.

Atunci apărú un domn și le spuse: »Il cunosc eu fórte bine, e distinsul violinist Alexandru Boucher, (cetesce: Bușé) care-și esercită arta în servițiul misericordiei. Se trăiescă!«

»Se trăiescă, se trăiescă, se trăiescă!« erupse poporul.

Și sermanul invalid fuștura pělăria-n aer rugându-se: »Dómnne respălătesce-i, inima cea nobilă!

Și eu cred, că în sêra aceea erau cu doi fericiti mai mulți în Viena. Unul era invalidul, care se ridicase sus peste miserie, și celalalt era Boucher, căci inima lui dădú un atestat, pentru care îl pot toți invidia.

I. P. R.

Térg de țără la Hațeg.

Brânca.

(Descântec.)

Nu de mult am cetit în »Familia« din 1891, nr. 47 pag. 555 un tractat despre »Brânca« sau »Orbanț«, în care pe lângă caracterizarea bolii, se spune și un descântec, prin care poporul din unele părți crede, că se va putea vindeca de acesta bolă contagioasă. Cetind acest tractat, mi-am adus aminte, că pe când eram copil mic, am vădut pre mulți ómeni, că veniau la tatăl meu, să le scrie lécul contra brânței. De óre ce nu mi-am adus aminte, care-i acel léc, am scris tatălui meu, care mi-a și scris atât lécul cât și caracterizarea bolii. »Brânca-i o bólă lipiciosă, carea se face mai mult în față.«

Lécul e simplu. Să scrie pe o hártie:

In numele lui Isus Christos se scéi:

+ brâncă,	+ brâncă,	+ brâncă,
+ brâncă,	+ brâncă,	+ brâncă,
+ brâncă,	+ brâncă,	+ brâncă,

+ ácnârb,	+ ácnârb,	+ ácnârb,
+ ácnârb,	+ ácnârb,	+ ácnârb,
+ ácnârb,	+ ácnârb,	+ ácnârb,

Frea sfântă Născátóre de D-đeu miluesce și tãmăduesce pe robul tđu N. de brâncă. Amin.

E de însemnat, că numai de trei óri e ertat a scrie »brâncă« în un șir, și numai copilul cel mai mic (miezinul) póte se scrie, căci altcum n'are léc. Hártia, pe care se scrie lécul, trebuie pusă pe locul unde e bóla.

Mai e de însemnat, că poporul dela noi crede, că numai descântecul scris cu litere cirile (vechi sau bisericesci) are léc, cel scris cu litere latine nu are.

Octavian din Ludișor lângă Olt.

Dumneđeu și dracul.

Anecdotă poporală.

Dracul supărându-se odată pe ómeni, căci pe tótă điaua nu făceau de cât s'e-l jure și s'e-l blasteme, s'a dus s'e se plângă la D-đeu. — Ce cauți p'aci, satano! îl întrebă D-đeu zărindu-l cu genunchile plecate și cu mânila la piept pe pragul raiului. — Am venit se mă plâng Dómne, răspunse dracul umilit și cu glas miorlăit ca de pisică nemâncată de trei đile. — Și de cine ai venit se te plângi? — De ómenii de pe pãmânt, care nu-mi dau pace nici un minut măcar, fără ca se le fac nimic. — Și ce-ți fac ei? — Apoi nu e đi, nu e nópte, nu trece un minut din viața lor fără ca se-i auđi într'una: Uciđă-te crucea, drace! Bátu-te-ar D-đeu drace! Arđă-te-ar focul din cer, drace! Fire-ai de ris, drace! Și câte și mai câte alte, cari sunt de nesuferit. Apoi când mă zugrăvesc în tinda bisericeii, mă fac negru ca tăciunele și cu două córne cât două cobilite de marí. — Ce, nu cumva nu ești negru și încornorat? đise Dumneđeu, riđend. — Las se fiu, Dómne! dar nu-mi place se riđă alții de mine. — Cine scie ce drăcií vei fi făcut tu ómenilor ca se-i scoți din pepeni și se-i faci se-și résbune injurându-te și blăstémându-te. — Nu, Dómne, nu le fac nimic, se n'am parte de córnela mele. Dacă nu mă cređi, trimite cercetare la fața locului și te vei încredința, că ei numai de réutate mă blăstémă, fără ca eu s'e le fac cel mai mic lucru. — Dacă e așa, đise Dumneđeu, ascéptă se mergem împreună, căci voiu se iasă la lumină dreptatea, óri din care parte a fi.

Și Dumneđeu luă chipul unui om și făcú și pe drac tot cu chip de om. Apoi se lăsară améndoii pe pãmânt.

Era într'o đi de Duminecă; lumea se ducea la biserică.

Dracu, fără ca se fie văđut de D-đeu, pusă piedecă unui unchiaș și-l făcú se cađă cu nasul într'o mocirlă. Unchiașul se sculă în sus cu multă anevoință; dar era plin preste tot corpul și cu nasul jupuit. Pe când se curăța de noroi, uncheașul blăstéma cu foc. — Fire'ai cu córne, drace, trăsните-ar sfânta troiță, drace! și alte mai multe. — Il auđi, Dómne, cum mă blastemă, đise dracul; ce am făcut eu s'e-mi tragă asemenea injurături și blasteme.

D-đeu tăcea, căci nu văđuse pe dracul când pusese piedecă bietului unchiaș. — S'e facem o cercare — đise dracul cătră D-đeu. — Ce fel de cercare. — Veđi vaca aceea care pasce pe malul acelei vâlcele? Dă-i brânți se cađă în vâlcea și după ce o va vedea stăpânul ei, s'o scot eu, și se auđi că tot pe mine are se mă blasteme, și când voiu scóte vaca de acolo are se-ți mulțámescă ție.

Nu se póte, satano, tu minți đise D-đeu. — Cércă Dómne, și te vei încredința.

D-đeu făcú se cađă vaca în vâlcea, care era afundă; stăpânul văđend acesta, începú se blasteme pe dracu spumegénd de turbare. Apoi opintindu-se se scótă vaca de acolo, de ce nu putea, cu atât mai mult tot blăstéma pe drac, și-l umplea de injurături. Atunci dracul venind în ajutorul omului fără a fi văđut de el, și împingénd de partea cealaltă, făcú pe vacă se iasă afară. Inđată ce-și văđú vita scăpată, bietul creștin începú se-și facă cruce lăudând pe D-đeu că l'a ajutat de-a scóte-o.

Veđi Dómne că nu ți-am mințit, đise dracu plin de bucurie, tu ai îmbrâncit vaca și pe mine mă blastemă; apoi eu i-am scăpat-o și pe tine te laudă. Óre dreptate e asta? — Tací satano, đise D-đeu, că nu se póte ca se nu fi ciuca tuturor réutăților.

Aideți mai departe.

Ducându-se mai departe, văđură lumea că eșia dela biserică, între acea lume era și o babă bėtrână, care abia se tãrea răzemată pe un toiag.

Dracul cum o văđú trecând pe lângă densus, se arėta numai ei cu chipul sėu drăcesc și-și scóse limba de un cot roșie ca mama focului strâmbându-se la dēnsa. Biata babă văđendu-l își făcú cruce scuiându-și în sin đicându-i: departă-te de acest loc drace, arđă-te-ar focul Ghenei, drace. — O auđi, Dómne! đise dracul lui D-đeu. Dar într'o clipă D-đeu, care îl văđu-se când s'a strâmbat la babă, îi trase o palmă, care îl făcú se s'e rostogolėscă urlând și chelălăind până în fundul iadului.

Culėsă de I. C. Negrescu.

Cântece populare.

Mândruța mea iubită
Și de mine despărțită
Eu cu jalea ce trăesc
De dorul tău mă topesc
Și când îmi aduc aminte
De-ale noastre dulci cuvinte
Cum trăiam noi cu iubire
Fără léc de despărțire
Când o fi nu ne-am vedut
Fórte mult ni s'a părut
Dar acum nu ne vedem
Cum putem de ne răbdăm?
Ce pôte asta se fie
Că tu nu-mă scrii carte mie;
Nici carte tu nu-mă scrii
Nici la mine tu nu vii
Și astăzi până la prânz
De trei ori ochii mi-au plâns.

Ceriu i plin de multe stele
Eu cuprins de mare jale
Plin ȳs munții de păduri
Eu plin de multe gânduri.
Eu s'îmbrăcat cătănește
Inima mi se topesc
Și mă-ajunge-un dor și-o jale
După drăguțele mele
După pomii înfloriți
După prietini și iubiți
Când eram la fete drag
M'a jurat némțul sub steag
Sub steag roșu de mătăsă
Trei ani se nu vin acasă.
Dar se ști mândruța mea
Că trei ani nu mi vedea
N'oi umbla sara prin ploii
Nici nu mi-i vedea la voi;

Mi-or da pușcă cu oțele
La grumaz mi or pune stele
Că trei ani vreu se m'e'nșele.
Frate frățiorul meu
Mă topesc de dorul teu
Ași veni frate acasă
Ce se fac că nu mă lasă?
Puneți frate mâna-n șele
Și trage una de jale
Și-mă trage una și mie
Să te-aud din cătănie;
Frunță verde lemn frumos
Remăi tată sănătos
Eu mă duc pe drum în jos.

N. Bodnariu,
c. r. gendarm în Xupres (Bosnia).

Poesii populare din Bănat.

Mă dusei pe drum la vale
M'entălnii cu badea'n cale
Cu clăbățu plin de pene
Eu cerui num'o peniță
Bădița ceru guriță.
Nu pot ca să-ți dau guriță
Că gura mi cântărită
Cu cântariul satului
Pre sama bărbatului
Cu cântare d'ale mică
Pre séma altor voinici;
Cu cântare d'ale mari
Pre séma a lor șumari.

Iac'aici m'aș face-o casă
Rămeteni nu mă lasă
Că ei au fete frumoșe
Și le lasă var' acasă
Se culégă crastaveți
Ele apucă prin buezi
După pui de turculeți.

Pe ulița mândrii mele
Lătră câni lătră cățele
Și gândesc că eu m'oi teme.
Tune turbu'n tine căne
Și'n stăpănu ce te ține
Că nu te ține legat
Sé'mi trăesc eu traiu'n sat
La muieri fără bărbat
Și la fete care'mă plac.

Din Valeadieni.

Frunță verde cucuruz
Fete ca pre la noi nu-s
La obraz ar fi frumoșe
Dar la țole cam trănțose.

Din Jebel.

Părechiă tineră de Români din orașul Bistrița la ei acasă.

Dunărică apă lină
Flóre din grădină,
Eu mă duc în țeri străine
Flóri de mătăcine
Și n'am pe nime cu mila
Flóre din grădină
Și n'am pe nime cu dor
Flóre de muhor
Nici n'am pe nime cu drag
Florică de fag
Sé'mi pună mâna la cap
Florică de mac
Sé'mă întrebe de ce zac
Florică de mac
Se 'mă pună mâna pe frunte
Flóre dela munte
Se m'entrebe multe multe
Flóre dela munte.
Remăni satule pustii
Flóre de gutăi
Remăni satule în cétă
Flóri de ismă créti.
Inima mea tot suspină
Flóre de sulcină
Că ea 'n lume i mai străină
Flóre de sulcină
Eu merg cătănă 'n Sibii
Flóre de gutăi
Merg cătănă la 'mpératu
Fóie ruptă'n patru.
Dómne bate'l de noroc
Flóri de busuioc
Că mi-s viu și mórte'mă rog
Flóri de busuioc.

George Cătană,
învățătoriu.

Diverse.

Din incidentul cu mórtea Impărătesei-Regine, în comuna Șoimuș s'a făcut o colectă pentru o missă fundațională, ce va fi de a se celebră la ziua de 10 Septembrie a fiecărui an, în biserica gr. cat. din Șoimuș, întru amintirea regretabilului cas întâmplat. Documentul pentru instituirea acestei fundațiuni s'a trimis Prea veneratului Consistoriu episcopesc gr. cat. de Gherla spre aprobare.

† Mitropolitul **Miron Românul** din Sibiiu a repausat Duminică nóptea la 17 l. c. și s'a înmormântat Joi la 20 l. c.

Bibliografie.

În editura Academiei române din Bucuresci au apărut acum de curând următoarele cărți:

1. *Catalogul manuscriptelor românești*, întocmit de I. Bianu bibliotecarul Academiei române.
2. *Etymologicum Magnum Romaniae*, dicționarul limbei istorice și poporane a Românilor, lucrat de neîntrecutul nostru filolog și bărbat erudit B. Petriceicu-Hașdeu. Tom. IV. Introducerea. Acésta introducere, ce se estinde pe 280 pagine, plus apendice de 3 pag., conține istoria lui Negru-Vodă, séu Un seclu și jumătate din începuturile statului Țerei-Românești (1230—1380.) În precuvântare dl autor, ne spune că cu acésta încétă de a mai preurmă cu publicarea marelui Etymologic. Avem dar 3 tomuri întregi și introducerea la tom. IV. Dacă se putea esecuta acest op, după cum și-l concepuse neajunsul nostru domn Hașdeu, de bună sémă că valoră mai mult de cât jumătate din tot ce avem noi tipărit până adî. Nu se póte însă. Doctul corp academic a pus capét acestei lucrări încă în 27—29 Martie 1897 lăsând dlui Hașdeu numai un an de ași urma lucrarea pe spesele academiei, respective a M. S. Regelui Carol I. Atunci (în Martie 1897) On. corp al academiei a decis compunerea altui dicționar al limbei române, care se fie mai scurt și se gate mai curvënd. Din parte-ne credem că unui op de adevărată valóre — cum e bună óră Magnum Etymologicum — nu i se póte limita timpul, în care se fie gata, nici măsura înainte spaciul — cât va cuprinde. Am voi se scim de este om serios pe lume care se póta spune cu certitudine: opul meu acela și acela va cuprinde nesmintit atâtea pagine și va fi gata atunci și atunci, bine înteles: opul se fie de o adevărată valóre. Multe și de multe orî trebuie se adaugă orî omîta un autor până-și vede opul în realitate, după cum și-l avea în imagine.
3. *Cimiliturile Românilor* de Artur Goroveiu.
4. *Materiale pentru Climatologia României* de St. C. Hepites.
5. *Rafinarea petroleului crud* în statele unite ale Americii, de Victor S. Gutz.
6. *Bucurescii până la 1500* de G. I. Jonescu-Gion.
7. *Sediul bacilelor leprei* de Dr. V. Babeș.
8. *Primul proiect de constituțiune al Moldovei* din 1822 de A. D. Xenopol.
9. *Domnia lui Ioan Caragia 1812—1818* de A. V. Ureche.
10. *Pretendenți domnesci în secolul al XVI-lea* de N. Jorga.
11. *Un poet moldovén din vécul XVIII* Mateiu Milo de I. Tanoviceanu.

12. *Bibliografia românească veche*. Făscióră pag. 1508—1588.
13. *Literații oposanți* de Ioan Kalinder.
14. *Analele academiei române*. (Seria II. Tom. 1897—1898).
15. *Manuscripte din bibliotecă străine*.

»Revista Orăștiei« dă un premiu abonenților ei sub numele *Foite alese*, conținând poesii, romane, schițe și anecdote, o broșurică de 96 pagini.

În tipografia connaționalului nostru dl A. Todoran din Gherla prind a-mi tipări scrierile mele în broșure de câte 3 cóle 8° mare (48 pagini) și învălitoare. Primul volum ce e sub tipar se chiamă „*Novelă și schițe*“. Volumul întreg de (10—12 broșure) abonat anticipative costă 3 fl. (8 franci), ér abonat în broșure separate 40 cr. (1 franc) fiecare broșură — spedită franco. Abonamintele sunt a se face numai la autorul Ioan Pop Reteganul în Retteg, Transilvania. — Broșura I e deja tipărită. —

A apărut revista enciclopedică pentru familii »Fóia pentru toți« sub direcția dlui Stăncescu. Abonamentul 7.50 lei pe an. Un număr 15 bani.

„*Schițe din Italia*“ e numele unui op ce a tipărit dl T. Bulc din Beiuș în Tipografia dlui A. Todoran în Gherla.

Gâcitură silabică.

— De I. Nițu Pop. —

1	2
3	4

Numerii sunt a se înlocui, cu câte o silabă, dar așa, că silabele: 1 și 2, se ne spună numele unei specii de cântare; 1 și 4, numele unei ocupațiune femeiești: 3 și 2, un ce fórt plăcut pentru candidații de nunți (nănaș); ér 3 și 4. odorul cel mai scump pentru o mamă iubitoare.

Deslegarea va urma în broșura XI. Intre deslegători se va sorta opșorul: »Pintea vitezul.« Red. »Rev. Ilustr.«

Telefonul redacțiunii.

Porumbița: Una în broșura a XI-a, alta în a XII-a.

Dlul **D. D. Poppa**, Iași. Mulțămim de cele trimise, care se vor publica negreșit în broșura XI; cele promise vor fi binevenite.

Dlul **Meteor**. Au sosit. În Novembre s'or tipări.

Dlul **Ș.** Au sosit prea târziu; de sciam așteptam cu plăcere!

O Albă-Iuliană. Mulțămim! În broșura ce urmază le veți vedea tipărite.

Nițu. Finea noptilor de ghiță?

Dlul **A. Pp.** Ce nu putem folosi, se vè înapoem pe spesele dvóstre?

Dlul **Sécășianul**. Nu vè superați dacă nu putem împlini cererea dvóstră; Rev. Ilustr. e mai mult fóie literară și dacă fără vóie se face vre-o greșelă în vre-o schiță biografică, care greșelă însă nu jignesce pe nimenea, de ce se se facă vorbe?

G. C. M. »Trei umbre«, »Pentru ce?« nu se pot publica. Traducerea promisă vom vedea-o, apoi ne vom exprima despre ea.

Notele doinei lui Șuluțiu. Ne întrebați că de ce nu le-am publicat? Din 99 de cause, carî se reduc la două vorbe: nu-s bani. Apoi spuneți: »Cred că ați putea se le vindeți, dacă le ați tipări, nu ați rămânea de daună.« Dvóstră așa se vede că nu sunteți păcălit, de aceea n'ar strica se faceți o probă: Tipăriți-le pe risicul d-vóstre apoi ne spuneți cum ați scos banii din ele; noi abonăm 2 esemplare: unul pentru redactorul și altul pentru editorul acestei reviste plus, că vè facem în revistă anunțul gratis. Complimente!

»Hermes« — Nu se póte.

Cuprinsul broșurei X. »Un bob de rouă« (poesie) pag. 181. — »Iosif Sterca Șuluțiu de Cărpiniș« (cu ilustrațiune) pag. 182—183. — »Pe cine se-ți alegi de nevastă« pag. 183—185. — »Sfat« (poesie) pag. 185. — »Dolores« pag. 186—187. — »George Cătană« (cu il.) pag. 187—188. — »Omnia vana« (poesie) pag. 188. — »Maley și Malone« pag. 189. — »Din copilărie« pag. 189—190. — »La E...« (poesie) pag. 190. — »Impărătesa-Regină Elisabeta« (cu il.) pag. 191—192. — »Vorbă veche« (poesie) pag. 192. — »Adunarea din Beiuș a Asociațiunii« pag. 193—195. — »În natură« (poesie) pag. 195. — »Ursitoarele pădurii fermecate« pag. 195. — »Credință și pietate« (poesie) pag. 196. — »Musicantul cel sêrac și colegul lui« pag. 196. — Ilustrațiunea »Têrg de țêră la Hațeg« pag. 197. — »Brânca« (descântec) pag. 198. — »Dumneșeu și dracul« pag. 198. — »Poesii populare« 199. — Diverse, Bibliografie, Gâcitură, Telefon pag. 200.